
Zprávy ČSEtS

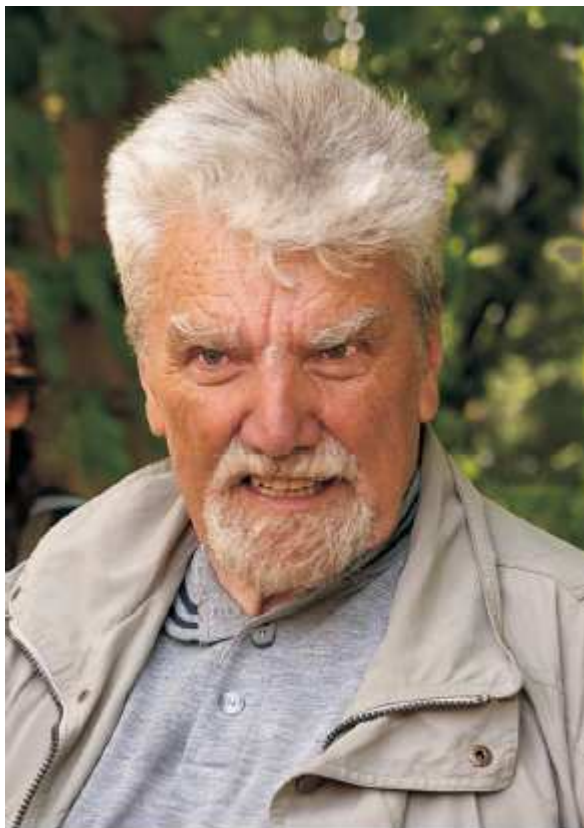

č. 23

Zvláštní číslo

listopad 2008

Prof. RNDr. Zdeněk Veselovský, DrSc.

26.8. 1928 - 24.11. 2006

Úvodní slovo

Vážené kolegyně a kolegové,

dostává se vám do rukou zvláštní číslo Zpravodaje České a Slovenské etologické společnosti, které je věnováno panu profesorovi Zdeňkovi Veselovskému. Jeho nedožitým osmdesátým narozeninám je věnována i letošní konference ČSEtS pořádaná v Českých Budějovicích ve spolupráci s katedrou zoologie Přírodovědecké fakulty Jihočeské univerzity.

Hlavní část tohoto sborníku je však věnována vzpomínkám kolegů a přátel Zdeňka Veselovského, kteří se sešli na vzpomínkovém semináři pořádaném 15. února 2007 na Přírodovědecké (tehdy ještě Biologické) fakultě v Českých Budějovicích. Osobité příspěvky jednotlivých účastníků Vám snad umožní pohlédnout na život a práci profesora Veselovského očima jeho spolupracovníků a přátel. Tyto přednášky byly přepsány ze zvukového záznamu a upraveny pro publikaci v tomto sborníku. Za přepis děkujeme Jakubovi Červinkovi a Jitce Stehlíkové. Na tomto místě bych ráda poděkovala všem osloveným přednášejícím za jejich čas, který úpravě textu věnovali. Dále pak uvádíme příspěvky dalších kolegů, kteří se semináře neúčastnili, ale projevili zájem se s námi o jejich vzpomínku na pana profesora Veselovského podělit.

Dále zde naleznete mimo jiné seznam publikací a životopisná data pana profesora Zdeňka Veselovského. Za zpracování seznamu publikací pana profesora patří velký dík Janu Robovskému.

Martina Konečná

Vzpomínkový seminář, 15. února 2007, České Budějovice

Přítomné přivítal na vzpomínkovém semináři věnovaném panu profesorovi Zdeňkovi Veselovskému vedoucí katedry zoologie Oldřich Nedvěd.

***Doc. RNDr. Oldřich Nedvěd , CSc.
PřF JU, České Budějovice***

Dovolte, abych vás přivítal na vzpomínkovém semináři, pořádaném na počest nedávno zesnulého profesora Zdeňka Veselovského.

Když jsem v září minulého roku začal plánovat akce katedry zoologie na rok 2008, které měly být věnovány 80. narozeninám profesora Veselovského, vůbec mě nenapadlo, že by se toho pan profesor nedožil. Pravdou je, že osmdesátka není malé číslo, ale i přes jisté zdravotní problémy pana profesora byla jeho vitalita stále obdivuhodná, a to do

poslední chvíle jeho života. Na katedře zoologie jsme tedy připravili pořádání dvou vzpomínkových akcí, nyní již bohužel u příležitosti nedožitých 80. narozenin. Jedná se o pořádání Zoologických dnů a pořádání konference České a Slovenské etologické společnosti. O osudu zoologických dní v příštím roce zatím není rozhodnuto [skutečně se pak konaly v Českých Budějovicích v únoru 2008 – pozn. red.], nicméně etologická konference zcela určitě proběhne na podzim příštího roku zde.

Na dnešní den jsme navíc svolali tento jednodenní vzpomínkový seminář. Oslovili jsme řadu bývalých spolužáků, kolegů a studentů pana profesora, aby se s námi podělili o osobní i profesní vzpomínky na pana profesora Zdeňka Veselovského.

Je příznačné, že jsme se sešli právě zde, tedy na půdě Biologické fakulty Jihočeské univerzity, v téhle budově. Ta byla pro výuku otevřena, jestli si to dobře pamatuji před pěti a půl lety, a právě v téhle posluchárně, dosud označované zkratkou B3, učil pan profesor Veselovský v posledních pěti letech nejčastěji. Vedení naší fakulty se rozhodlo pojmenovat tuto posluchárnu jménem profesora Veselovského, což učiní odpoledne pan prorektor, profesor Zdeněk Brandl. Možná, že z toho vznikne nová tradice a bude tady takových poslucháren pojmenovaných po významných profesorech více. Někteří kolegové středního věku, přibližně mého, už teď jaksi přemítali o tom, že na ně už asi žádná posluchárna nezbude. Je třeba podotknout, že pokud pojmem tradici pojmenovávání poslucháren po opravdu významných osobnostech, srovnatelných s profesorem Zdeňkem Veselovským, bude ještě dlouho mnoho poslucháren nepojmenovaných. A nyní předávám slovo děkanovi Biologické fakulty, profesorovi Liboru Grubhofferovi.

Prof. RNDr. Libor Grubhoffer, CSc.
PřF JU, České Budějovice

Vážení a milí přátelé a také kamarádi pana profesora Zdeňka Veselovského, děkuji vám tuze moc za sebe i za vedení Biologické fakulty JU, za všechny kolegyně a kolegy, že jste dnes tady s námi na vzpomínkovém semináři, věnovanému právě panu profesoru Veselovskému, našemu kolegovi a učiteli z nejváženějších. Když jsem teď na poslední chvíli běžel do posluchárny, vzal jsem to pro jistotu přes dvůr. To proto, že jsem tam často potkával jeho malého červeného fiátka. A tak jsme si říkal, co kdyby. Co kdyby se doslechl, že se tady koná zajímavá konference. Bohužel se tak nestalo, nicméně jsem přesvědčen, že Zdeněk Veselovský, náš pan profesor, je s námi, určitě se na nás kouká a bude také velice aktivně účasten na dnešním jednání. Myslím, že nebudu dále ztrácet drahý čas, který bude patřit zejména řadě z Vás, pozvaným řečníkům. Jistě bude patřičné, když na začátek našeho dopoledního bloku dáme slovo postavě ústřední, to znamená panu profesorovi samotnému.

(Spuštěn záznam nahrávky rozhovoru pro český rozhlas, natočený v červnu 2006.)

Určitě se mnou souhlasíte, že bychom ho vydrželi poslouchat pořád dokola, vždyť už barva hlasu a intonace je naprosto mimořádná a neopakovatelná.

Velice rád jsem jednou k panu profesorovi použil příměr, že byl jedním ze tří mušketýrů v té naší jihočeské badatelské enklávě. Do té trojice patří také pan doktor Ivan

Šetlík, protože byl jeho spolužák a kamarád z mládí, a pan profesor Pavel Blažka, který má podobnou anamnézu, jako Ivan Šetlík, to jest kamarád ze studií na pražské přírodovědecké fakultě. Ivan Šetlík tu měl nádhernou řeč před nedlouhou dobou, kdy ve vedlejší posluchárně přebíral profesor Zdeněk Veselovský Cenu Vojtěcha Náprstka za popularizaci od vedení Akademie věd. Tentokrát jsme dali příležitost dalšímu mušketýrovi v pořadí a to panu prof. Blažkovi. Profesor Blažka měl být tedy prvním řečníkem na programu, ale protože se mu přihodil sportovní úraz, jak se praví v oficiálním sdělení, tak se nemůže bohužel tohoto semináře zúčastnit. Naštěstí se v současné době Pavel Blažka už zase těší pevnému zdraví na úrazovém oddělení zdejší nemocnice, a tak mám tu čest vám přečíst jeho, jak říkám, pamětní sdělení. To vzniklo, jak Pavla Blažku znám, naprosto ilegálně. Přemluvil sestřičku, někde na „jipce“ zdejšího úrazového oddělení, aby mu umožnila se posadit k jejímu počítači. A tam ty řádky vznikly a dostaly se až sem k nám. Než se dostanu přímo k ní dovoluji mi Vám popřát tuze pěkné vzpomínání na pozadí osobních zážitků a odborných zkušeností z mnohaletého setkávání se s panem profesorem Zdeňkem Veselovským. Nyní již profesor Blažka.

Prof. RNDr. Pavel Blažka,
PřF JU, České Budějovice

Má dnešní nepřítomnost je pozdním důsledkem vánočního sportovního úrazu. Měl jsem tady ale být proto, abych vám řekl několik slov o prvních letech našeho přátelství se Zdeňkem Veselovským. Musím ale začít poválečnou atmosférou toho trochu pomlouvaného období 1945 - 47. Na jaře jsme se vrátili ze zákopů, byl konec války, v Praze probíhala řada diskusí, (byly věcnější než ty dnešní) bylo hodně přednášek na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy. První anglickou přednášku, kterou jsem poslouchal, přednesl tehdejší ideolog Labour party v Lucerně, o výhledu politického vývoje v Evropě.

Můj ornitologický výzkum se týkal západního okraje Prahy, ale už v této době jsem se rozhodoval pro fyziologii. Zdeněk Veselovský pocházel z Jaroměře, kde měl jistě méně svodů k přednáškám a diskusím, ale o to více k ornitologii. Zejména k vodním a bahenním ptákům za jarních velkých vod na soutoku Labe a Metuje, kde protahovaly husy, ale také kolihy a jespáci. Takto jsme se po zápisu do prvního semestru sešli v roce 1947 v laboratoři Waltra Černého, tehdejšího ornitologického guru, který přežil válku ve Státním zdravotním ústavu jako endokrinolog. Zdeněk pokračoval v pozorovací ornitologii, ale Waltr Černý nás oba bral na vycházky a na své exkurze na blatenskou stanici. Fakulta byla plná starších studentů, kteří za války nemohli studovat a teď studia doháněli. My byli jejich kolegové a snažili se mezi nimi uplatnit. Měli jsme válkou ošizené mládí a tak jsme používali různých cest, včetně, dle tehdejších měřítek trochu ostřejší mluvy. To nám vyneslo označení Waltrových sprostáků. A také jsme prosluli různými historkami, jako například: Za listopadové noci jsme dorazili na promrzlou blatenskou stanici, kde nebyla ani hrstka dříví a my šli hledat jehličnatou soušku. Byla blízko u stanice, ale asi v polovině řezání „kaprem“ (rozumějte pilou) nám začalo být jasné, že to není smrk, leč modřín. Chtěli jsme vše zamaskovat, polena jsme ještě rozdělili

a uklidili, ale kolem druhé hodiny ranní jsme už nezametli piliny a tak pan lesník Slavíček ráno hladce postřehl náš prohrěšek, bylo mu to líto a trochu si postěžoval.

Fakultní figurkou byl preparátor Pospíšil, toho jsme poslali do Národního muzea, aby odborně stáhl mořského orla (který se tenkrát vyskytoval jen v Podunají). Jindy jsme na jeho dvoře umístili ceduli, ukradenou v Hostivících „Stanoviště obecního kozla“. Já jsem byl pak na příkaz profesora Jírovce převelen na fyziologii a Zdeněk se začal věnovat postembryonálnímu vývoji chocholačky. I pak jsme o sobě dobře věděli, poslední společný projekt byla konstrukce aktografu při studiu denního režimu outloně. Neztratili jsme se ani později a v roce 1993 Zdeněk přijal mé druhé pozvání na Biologickou fakultu zdejší univerzity.

Prof. RNDr. Ivan Horáček, CSc.
PřF UK, Praha

Shrnout v několika minutách biografii-běh života osobnosti jakou byl Zdeněk Veselovský je úkol mimořádně obtížný a dosti nevděčný. Málokdo z českých zoologů dosáhl takového všeobecného věhlasu, pozornosti a všeobecné známosti, jako právě profesor Veselovský. Výčet všech aktivit a úspěchů, kterých Zdeněk Veselovský za svůj život dosáhl, by stačil na celodenní seminář a v tomto krátkém čase lze asi sotva říci něco, co by nebylo obecně známo. Své povídání i biografii Zdeňka Veselovského omezím tedy na stručnou připomínku několika momentů, představují v jeho profesním životě určující mezníky.

Profesor Veselovský ukončil studium Přírodovědecké fakulty v roce 1952 disertační prací Srovnání dvou druhů našich divokých kachen rodu *Aythya*, nicméně již od roku 1950 byl asistentem na katedře zoologie a současně byl zaměstnán jako zoologický poradce v pražské zoologické zahradě. Po kontroverzích s tehdy přišedším ředitelem Vogelem ze zoologické zahrady odchází a působí 8 let jako asistent a odborný asistent na Přírodovědecké fakultě UK, kde se stává hlavní a určující postavou profilující zde orientaci na studium vertebrátní zoologie. Věnuje se zejména výzkumu postnatálního vývoje a embryogenze lokomočních specifík různých ptáků. Se souborným referátem této problematiky se účastní v roce 1957 ornitologického kongresu v Halle, kde dochází k určujícímu setkání s příštím laureátem Nobelovy ceny Konrádem Lorenzem, který ho zve na své pracoviště.

Opakované pobyty, které tu v průběhu 60. - 70. let Veselovský uskutečnil, přispěly nemálo k tříbení jeho výzkumné orientace a již v této době se stává na naší půdě vlastně prvním propagátorem etologie jako vyhraněné disciplíny výzkumu chování živočichů a zvířat. Koncem 60. let zavádí o tomto předmětu univerzitní přednášku, a v zásadě až do posledních let, členitost tohoto oboru velice ukázkovým způsobem na fórech univerzitních i mimo univerzitních prezentuje.

Dalším určujícím momentem v životním běhu Zdeňka Veselovského se stala nabídka převzít po odchodu Z. Vogela vedení pražské zoologické zahrady. Zdeněk Veselovský tuto nabídku přijímá a od svého nástupu spolu s týmem vysoce kvalifikovaných zoologů, jako Jiří Volf či Jiří Felix, vtiskuje instituci zoologických zahrad nový význam, zaměření,

a v té době jak v evropském i světovém měřítku, do určité míry, velmi neobvyklý rámeček. Pod jeho vedením se zoologická zahrada stává centrem pro studium biologie živočichů a pracovištěm jehož posláním je péče o uchování diversity, centrem pro záchranu a odchov ohrožených živočichů. Skutečně pionýrským činem v tomto směru se stalo sympóziu o problematice koně Przewalského v roce 1959 a program záchranu tohoto druhu, který na tomto sympóziu byl vytyčen a jehož realizací byla pověřena právě pražská zoologická zahrada. Relevanci tohoto programu potvrzují nejen viditelné úspěchy jichž v tomto směru bylo dosaženo, ale i fakt, že právě program záchranu koně Przewalského se stal vzorovým modelem pro množství podobných programů, jichž je v současné době ve světovém měřítku realizováno několik set. Díky tomuto zaměření a úspěchům se Veselovský velice brzo, již v roce 1960, stává členem výběrové unie ředitelů zoologických zahrad a v roce 1964 na kongresu v Austrálii je zvolen sekretářem tohoto významného mezinárodního sdružení. Svým působením i mimořádností své vědecké erudice určuje na dlouhá desetiletí charakter fungování těchto institucí a orientace výzkumu v zoologických zahradách. Průběžně, jako ředitel pražské ZOO, řeší Veselovský neuvěřitelné množství nejrozličnějších odborných, technických i politických problémů, z nichž některé popisuje v půvabné autobiografické knize *Dobytí Tróje, aneb i sloni mají paměť* (1995). Ani v této době však nepřestává působit i jako vědec - provádí celou řadu terénních výzkumů biologie exotických savců a ptáků, i soustavné výzkumy naší ptačí fauny a souběžně se věnuje i univerzitní výuce.

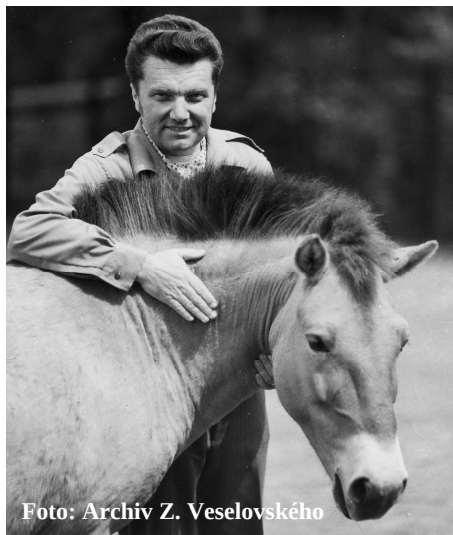

Foto: Archiv Z. Veselovského

Profesoru Veselovskému se dostalo celé řady velice významných ocenění, od roku 1967 byl viceprezidentem Mezinárodní unie ředitelů zoologických zahrad, od roku 1971 byl prezidentem Unie zoologických zahrad, byl zvolen čestným členem České zoologické společnosti, byl dlouholetým předsedou Ornitologické společnosti a čestným členem České a Slovenské etologické společnosti, čestným členem Mezinárodní unie ředitelů zoologických zahrad, voleným členem Evropské akademie věd a umění, jeho působení v biologických vědách bylo oceněno zlatou a stříbrnou medailí Gregora Mendela, zlatou medailí Oskara Feriance, atd. Byl oceněn čestnými medailemi zoologických společností, resp. zoologických zahrad v Londýně, Washingtonu, Berlíně, Tokiu, Brazílii a Moskvě. Jeho působení jako zoologa bylo velice členité, jak zaměřením studia na různé skupiny, tak i metodickou orientací. Veselovský je autorem více než 110 vědeckých publikací, nicméně zásadní přínos je patrně v jeho vědecko-popularizační činnosti. Veselovský napsal 38 knih, z nichž 12 bylo přeloženo do několika světových jazyků a 3 nebo 4 knihy se staly základními učebnicemi o chování zvířat, a to především jeho monumentální poslední kniha z roku 2005.

Svémi knihami, časopiseckými články či televizními vystoupeními zjednal Zdeněk Veselovský našemu oboru mimořádnou popularitu a podařilo se mu cosi, co nikomu před ním: v očích nejširší veřejnosti změnil náhled na náš obor, náhled na význam studia živočichů. Jeho knihy se staly nepsaným základním krokem k vzdělanosti každého českého přírodovědce a pro řadu generací žáků vlastně jedním z určujících momentů jejich dalšího působení v tomto oboru. Svým pohledem na rozvrh zoologie Veselovský ukázal náš obor jako cosi, co je v prvé řadě setkáváním se zvířaty, jako setrvalý zdroj poučení a radosti. Svou osobností blahodárný vliv takto koncipované zoologie více než zřetelně potvrdil. A to je poselství, které má v dnešní době, kdy se smysl a orientace našeho oboru nezdá poněkud ztrácet v peripetiích metodologických a konceptuálních zádrhelů nejrůznějších dílčích disciplín, naprosto zásadní cenu. Ukazuje, že vlastním předmětem našeho oboru jsou zvířata v plné komplexitě svých taxonových i individuálních specifik a teprve tímto zřetelem je smysl našeho oboru naplněn a právě takto vymezený obor stojí za to studovat.

Doc. RNDr. Vladimír Hanák, CSc.
PřF UK, Praha

Dámy a pánové,

byl jsem požádán, abych něco řekl o Zdeňkovi Veselovském, hlavně v souvislosti s jeho cestami do Afriky v poslední fázi jeho života, kterých jsem se rovněž účastnil. Vzhledem k tomu, že už není dost času, nebudu to protahovat a budu spíše komentovat soubor fotografií těchto akcí i pár snímku z jiných etap Zdeňkova života. Prosil bych vás o pomoc, já jsem totiž člověk minulého století, neumím jednat s elektronikou a nedokážu přednášet jinak, než když se vám dívám do očí, tak jako se Zdeněk díval do očí zvířatům a taky lidem. Tak tedy pár slov na úvod.

Tato fotografie byla pořízena proto, že moje žena Zdeňkovi, a samozřejmě především mně, vždycky říkala, že už jsme dost staří, abychom se potulovali Afrikou a že je tam spousta nebezpečí – zkrátka že už nejsme kluci. A tak když jsme v jedné zimbabwské rezervaci uviděli u silnice toto zajímavé varování, neváhali jsme se u něho vyfotit jako doklad, že taková Afrika skutečně je. Pro vás je to ukázka, jak jsme se tam pohybovali, pokud jsme neseděli v autě, a hlavně abyste viděli Zdeňka už jako pětasedmdesátníka – ve výborné pohodě v milované Africe.

Tady bych jenom podotkl, že nejsem sice Zdeňkovým spolužákem, ale znal a stýkal jsem se s ním už přibližně 60 let. Poprvé jsme se viděli myslím v roce 1949, kdy on už byl

na vysoké škole a já jsem přijel na jakousi exkurzi do jižních Čech. Pak jsme spolu prožili dlouhou dobu, asi 10 let, vedle sebe v laboratořích na katedře zoologie pražské univerzity, kde Zdeněk nejen pracoval ale také celou dobu bydlel – se spoustou svých zvířecích chovanců, kachen, hus, ale třeba i s damanem a jinými exoty. Bylo to v době nedostatku bytů výhodné, a taky levné, neztrácel se čas s pobíháním městem a Zdeněk se tak časem stal téměř „inventářem“ fakulty a náčelníkem nás všech studentů a mladých asistentů na katedře. V těch letech se prakticky pohyboval jen mezi zoologickou zahradou a fakultou a byl spokojen – nic jiného nepotřeboval. Tehdy jsme také spolu zažili zvláštní období fakultní vojenské přípravy, včetně několika měsíců vojenských cvičení v několika posádkách v západních Čechách. Na tu dobu rád vzpomínám, protože prožít „otravnou“ vojnu se Zdeňkem bylo terno. Dovedl všechno brát s humorem a když bylo nejhůř předvedl našim tupým představeným gorily, jak to měl odkoukané v zoo, a vojna byla hned snesitelnější – škoda že z takových představení v kasárnách Varšavské smlouvy nejsou žádné fotografie. V době Zdeňkova působení na fakultě jsme také společně pořádali nejružnější exkurze zejména do jižních Čech a do Krkonoš a teprve později i první výměnný zájezd do zahraničí (NDR) a nakonec jsme tedy byli i v té Africe.

Snad bych měl dodat i pár slov k tomu, co už tady zmínil Pavel Blažka. Zdeněk přišel na fakultu z Jaroměře jako normální kluk, který začal s ornitologií. Takhle jsme ostatně začínali skoro všichni. A Zdeněk byl vlastně ornitolog samouk, v jeho rodině nikdo přírodovědecké zájmy nepěstoval a kde tedy takový gen získal čert ví. Nicméně už na gymnáziu získal spoustu znalostí v tomto oboru a zoologii vůbec a v dalším růstu mu pomohl i styk s dalšími podobně zaměřenými lidmi v ornitologické společnosti. Jenže Zdeněk nebyl jako normální ornitolog, který by ustrnul na tehdejší faunistické úrovni oboru, ale začal číst, začal se zajímat o světovou faunu, dostal se do styku, alespoň písemného, se zoologickou zahradou, takže když přišel na fakultu, byl to už vlastně hotový vzdělaný mladý zoolog, který v Praze s plnou vervou zasáhl do poválečného rozvoje tohoto oboru. Měl velké štěstí, že se na fakultě setkal s výbornými učiteli, z nichž hlavní byl docent Waltr Černý, náš společný učitel, který zakládal na fakultě obor vertebratologie. Tenkrát se na univerzitě zoologií rozuměla evertrebratologie a to ostatní, co bylo nad tím, to už se hodnotilo jako taková napůl věda. Od profesora Komárka jsem slyšel: „Oni si ti ornitologové myslí, že když chodíš s triédrem tak že potkají nějakýho kasuára.“ Takhle se to běžně hodnotilo a právě Zdeněk s Waltrem Černým, ale hlavně Zdeněk prokázal potom, že i ta vertebratologie má svou významnou a zatím málo známou problematiku a že je to skutečná věda, i když nemusí vždy pracovat s mikroskopem. Zdeněk to propagoval nejen slovy - že se to musí dělat jinak - ale také svými činy, protože jeho disertační práce o postembryonálním vývoji kachen byla napůl experimentální a už předznamenávala to, jakým způsobem se ornitologie, nebo vůbec zoologie obratlovců bude dále vyvíjet.

Chtěl bych tady v Budějovicích říct, že docent Waltr Černý vlastně patří i do historie vaší fakulty, protože ti, kteří tady fakultu zakládali, zejména kolega Blažka, kolega Straškraba, stejně jako Zdeněk a ještě další, byli přímými žáky tohoto významného pedagoga. Abych se však vrátil ke Zdeňkovi - on byl spolu s Černým a Olivou spoluzakladatelem vertebratologie u nás. Přispěl k tomu zcela zásadním způsobem, jak svým dalším směřováním a výchovou mladších adeptů, tak konkrétně svou diplomovou

práci, která ukázala, jakým způsobem by se to mělo vést. Já sám jsem ho rovněž považoval za svého učitele, přestože je mezi námi jen malý věkový rozdíl - přinejmenším ovlivnil téma mé diplomové práce o postnatálních, (dlouho jsme se hádali, proč neříkat postembryonální, že musíme říkat postnatální atd.) vývoji myši domácí. V tom kroužku mladých vertebratologů na fakultě se sešla celá řada zajímavých lidí, po válce to byli lidé různého stáří. Zdeněk a Pavel Blažka byli nejstarší, my jsme potom následovali až v letech 1949-1953, a všichni dohromady jsme vytvářeli skupinu, která vlastně poválečnou zoologii v Praze „rozbíhala“. Patřili tam i někteří „starší“, především docent Oliva, pozdější profesor. Zdeněk tuto skupinu díky své osobnosti jaksi propojoval. Každý člen byl trochu jiný, jak víte vědci nejsou zcela jednoduší, takže každý měl všelijaká svoje osobní bolavá místa. Zdeněk byl v tomhle člověk velmi vstřícný, zřejmě jak se díval do očí těm zvířatům a taky lidem, tak dosáhl asi určitého lepšího vhledu do svého okolí, jak zvířecího tak lidského, proto byl také uznávaným vůdčím členem celé této mladé bandy, kterou já jsem nazval v jednom svém jubilejním příspěvku, (teď to překládám do slušáctví), „Černého kluci“, ale Pavel Blažka tady jasně řekl „Waltrovi sprostáci.“

Zdeněk pak prošel velmi rychlým profesním vývojem, záhy se stal ředitelem zoologické zahrady, kdy jsme spolu trochu ztratili stálý styk, ale ne úplně. Co vlastně Zdeněka předurčilo k tomu, že se stal takhle výraznou a významnou osobností ze všech těch zoologicky zaměřených lidí, kteří tenkrát na fakultě vystudovali? Tak Zdeněk byl, kromě svých odborných kvalit, především člověk vtipný, neokázalý, který ze sebe vůbec nedělal žádnou osobnost, kterou se nakonec stal, takže se vlastně ani nemusel nijak propagovat. Jsou lidi, kteří se o to snaží, Zdeněk byl spíš opak, nesnažil se a stejně se tím „velikánem“ stal. Mezi jeho předpoklady patřilo, že už z gymnázia přišel jako prakticky hotový zoolog. Ten kdo tenkrát přicházel na zoologii z gymnázia, byl buď terénista, tj. měl své terénní zkušenosti a nebo to byl čtenář knih a měl trochu jiné zaměření. Zdeněk měl obojí. K základním Zdenkovým vlastnostem patřily především pracovitost a cílevědomost - když se dal do diplomky, tak seděl na fakultě, choval si svá zvířata a vykašlal se na celý život kolem: celé čtyři roky tam seděl a staral se o své svěřence. V té době dokonce jen málo chodil do terénu, protože na to neměl čas. Když potom práci skončil a s kolegou Romanovským jsme ho vyzvali, aby s námi jel na Novozámecký rybník, o kterém předtím napsal faunistickou práci, tak Zdeněk, jak byl šprýmař, když jsme vylezli z autobusu prohlásil: „Jé, ona už roste tráva (byl květen) a zelená“. Takovýmhle způsobem uzavřel, že čtyři léta seděl a dělal pečlivě tu práci, která byla jeho hlavním úkolem.

Zdeněk měl své zvláštní charisma. Našel si cestu ke každému. To jsem viděl i později, když jsme přijeli k profesorovi Dathemu do Berlína, při setkání s paní doktorkou Mohrovou a dokonce i nedávno, když jsme byli na poslední africké výpravě v Pretorii a končili zájezd v tamní zoologické zahradě. Přestože Zdeněk tam už 20 nebo 30 let nebyl, a zahradu řídil už nový ředitel, stejně, když se proslechlo, že je mezi námi Zdeněk, tak nás nový pan ředitel všechny pozval na nádherný noční raut, přímo ve své vile uprostřed zahrady. Tam si všichni na Zdeněka pamatovali a sešli se tam i jeho starší kolegové, včetně bývalého ředitele. Byl to nádherný večer ke Zdenkově počtě, který se protáhl až daleko

po půlnoci. Když jsme se pak vraceli noční zahradou už v trošku podroušené náladě do naší ubikace, ještě jsme měli možnost pozorovat na stromech volně žijící komby.

Další Zdeňkovou charakteristikou byl jeho zájem o život zvířat, byl výborný jak na exkurzích v přírodě, tak byl i velmi sečtělý a měl výborný pozorovací talent - to jsem mu vždycky záviděl. S tím bylo spojeno i jeho kreslířské umění, dokázal jedním tahem namalovat cokoliv a to nejenom siluetu ptáka, nebo nějakou krajinku, ale dost často dokonce i karikaturu svých kolegů : u mě to měl jednoduché, protože vždycky kreslil hlavně nos, u kolegy Olivy zase uši atd. Prostě Zdeněk byl vtipný člověk, který se s každým docela dobře seznámil a nikoho nezarmoutil..

Abych pořád jen nechválil asi bych měl připomenout i nějaké Zdeňkovy nedostatky, i když vlastně skoro žádné neměl. Snad lze jen připomenout, že Zdeněk, jak výborně psal, nebyl žádný oslňující rétor (řečník), myslel rychleji než mluvil, takže občas vynechal ve větě nějaké slovo a pokračoval dál. Přesto jeho přednášky byly nejoblíbenější, prostě jeho vcítění do problematiky a široký zájem byl takový, že nikomu nevadilo, že občas udělal nějakou chybu. A tím jsem vlastně jeho negativa vyčerpal.

Ještě jsem chtěl podotknout, jak se říkalo, že neměl žádné nepřátele mezi zoology a snad ani jinde ve svém okolí, což nebyla tak úplně pravda. On si zažil své, když se dostával do zoologické zahrady, protože tam tehdy byla skupina lidí vedená jedním redaktorem, chovatelem plazů, který se cítil být neomylným zoologem. Psal všelijaké populární knížky a zřejmě viděl ve Zdeňkově příchodu ohrožení svého postavení. Došlo tedy k určitým rozporům, ten redaktor začal Zdeňka osočovat, dokonce jsem viděl dopisy, které psal profesorovi Jírovcovi, jako vedoucímu katedry, aby Zdeňkovi nějak domluvil. Pak byly i jiné akce, do kterých jsem se i já dostal. Například mě pozvali na ministerstvo, jestli bych nechtěl (jako student druhého ročníku !) dělat asistenta v zoologické zahradě. Byla to lákavá nabídka a tak jsem si o sobě začal hodně myslet. Přesto jsem se šel poradit se Zdeňkem a ten mi tenkrát řekl: „Hele, dělej si jak umíš, ale tam jsou poměry takové a takové, dostaneš se do toho a tam tě to sešrotuje. Ostatně nejseš žádný člověk, kterej by se nějak zajímal o zoologické zahrady, seš terénista, tak to prosím tě radši nedělej.“ Takže jsem to neudělal a dobře jsem pochodil. Zdeněk se tam za pár let dostal jako ředitel a bylo všechno v pořádku. Možná, že vás bude zajímat, jak se vlastně do té zoologické zahrady dostal. Tam tenkrát bylo takové bezvládní a protože profesor Jírovec a profesor Komárek měli v té době ještě dost silné slovo, domluvili se s ředitelem Purkyněm, že by tam poslali právě Zdeňka, což se jim nakonec podařilo. Řada lidí se pak ptala proč tam Zdeněk šel, proč slibnou vysokoškolskou kariéru proměnil v takovéto místo, sice zajímavé, ale přece jenom trochu vedle. Mne to nepřekvapilo, protože Zdeněk vždycky chtěl být mezi zvířaty, chtěl se jim dívat do očí, a tohle byla jedinečná příležitost. Navíc Zdeněk byl sice třicátník avšak už v podstatě vůdčí osobnost a těžko by se začleňoval do nějakého pracovního týmu. Tenkrát se pro něj vytvářelo jiné místo, mohl být například vedoucím oddělení na akademickém pracovišti, které bylo budováno z politických důvodů v Brně, kde ho vedl profesor Kratochvíl, původně entomolog a pod ním by Zdeněk asi sotva vydržel, protože každý z nich měl trochu jinou povahu a názory. Tak to je podle mne celá historie Zdeňkovy kariéry v zoologické zahradě. Myslím si, že to bylo správné rozhodnutí, protože Zdeněk z ní nakonec skutečně udělal moderní vědecké pracoviště.

Konečně tedy přicházíme k tomu, co jsem tu měl říkat hned na začátku a to jsou cesty do Afriky. Zdeněk uskutečnil kolem své sedmdesátky asi 3 cesty. Vedly buď do Jihoafrické republiky, nebo do Zimbabwe a okolí. Byli jsme také spolu v Namíbií a tento snímek je jeden z mála, který moje dcera udělala, jinak jsme fotili ve velkém samá zvířata. Takhle Zdeněk vypadal v Africe, ve výborné náladě. Přes své stáří a všelijaké zdravotní drobnosti od rána do večera fotografoval a užíval si africké „povětrí“. Nejvíc si vzpomínám na chvíle, kdy už všichni padli a rozhodli se k odpočinku, to jsme prostě vzali auto, já jsem výjimečně řídil, vzal jsem Zdeňka na jednu stranu, mou dceru s aparátem na druhou stranu a projížděli jsme hodiny sami nejlepšími částmi parků. Podle pokynů obou fotografů jsem vždycky najel ke skupině vyhlédnutých zvířat, natočil auto k fotografování Zdeňkovi a pak z druhé strany podle pokynů své dcery a tak jsme nadělali spousty snímků. S velkými zvířaty to bylo jednoduché, horší to bylo třeba se zajícem, který když už se k němu náhodou došlo, tak bylo štěstí, když se podařil dobrý snímek. Ještě horší bylo nafotit třeba bérceouny. Nicméně právě to byly nejnádhernější situace, které jsem se Zdeňkem v Africe prožíval. Zdeněk tenkrát úplně pookřál, na všechno zapomněl, fotografoval, povídal si s námi, byl rád, že zná z té Afriky spoustu věcí, které já jsem neznal a může mne s nimi seznámit. Prostě byl mezi samými mladými lidmi, kromě nás dvou tam byli všichni lidé o 20-30 let mladší a moje dcera mi pak říkala: „Človče, já když se na vás tak dívám, tak on ten Zdeněk je jedinej z vás skutečnej chlap, mladicej, co vy ostatní tady děláte?“

Foto: Ivana Weberová

Tak takhle jsem vám, řekl bych z té lepší stránky, přiblížil naše společné cesty po jižní Africe. Samozřejmě, že to byly se Zdeňkem ty nejnádhernější zážitky, protože v té velkolepé přírodě byla pořád nějaká zvířata kolem nás. Zajímavé je, že i takový znalec afrických zvířat, jakým Zdeněk byl, byl stejně spokojený a vzrušený jako my nováčci. Vždycky jsem si myslel, že stádo slonů pro něho nemůže být nic nového, protože má stovky takových fotografií. Přesto Zdeněk fotil znovu a znovu, ze všech stran, zvlášť když tam byli také klubáci, o něž měl tehdy zvláštní zájem etologický. Se Zdeňkem se nacházely pořád nové a nové pohledy i na zvířata, která jsme potkávali opakovaně. Právě proto vzpomínám a stále lituji, že ta čtvrtá výprava do Afriky, kterou jsme plánovali právě na letošek a která měla být mezi mou pětasedmdesátkou a Zdeňkovou osmdesátkou, už se bohužel neuskuteční.

Pan děkan Libor Grubhoffer poděkoval všem řečníkům a za malou chvíli za asistence prorektora Zdeňka Brandla **byla po profesorovi Veselovském slavnostně pojmenována posluchárna v budově Biologické fakulty.**

Doc. RNDr. Daniel Frynta , PhD.
PřF UK, Praha

Vážení přítomní, jsme zde proto, abychom vzpomněli na pana profesora Veselovského a jakkoliv je tato sekce uvedena, jako odborná, není to v mém případě možné. Profesor Veselovský byl vědcem, který neobyčejně ovlivnil můj život, převážně způsobem docela běžným, kterým asi ovlivnil i většinu z Vás. Když jsem byl úplně malý, učil jsem se číst nikoliv se slabikářem, ale s knihami pana profesora Veselovského. Nejdříve to byli „Savci“ ze série Světem zvířat, „Praobyčejná zvířata“ a později hlavně „Výlet do třetihor“.

Později, když mi bylo asi osm let, hudební skladatel Ilja Hurník přivedl k nám domů pana profesora a já jsem s ním mohl mluvit celý večer. I když pravda, většina z těch hovorů nebyla směřována jenom ke mně a k mému domácímu chovu nejružnějších tvorů, spíše byla věnována debatám dospělých o kultuře, filosofii či politice a v neposlední řadě i historkám ze zoologické zahrady. Počínaje tím, jak malpa, která utekla ze zoo pronikla záchodovým okénkem do vládní vily k tehdejšímu prezidentovi Husákovi a způsobila bušením na reservoir poplach, až k takovým záležitostem, jako když nedlouho po roce 1968 posílali z pražské zoo do Moskvy neobyčejně zlé šimpanze a jeden z ošetřovatelů na transportní bednu rusky napsal „igrajete na balalajku“. Když bedna dorazila, otevřeli ji v dobré víře, že jde o ochočená zvířata a šimpanzi samozřejmě způsobili škodu na zdraví chovatelů. V Moskvě si totiž nepřečetli průvodní dopis a spolehli se na označení na bedně. Později u nás tento protisovětský incident vyšetřovali a ředitel Veselovský musel věc složitě vysvětlovat.

Toto naše první setkání bylo pro mne osudné neb mne utvrdilo v zájmu o zoologii a etologii zvlášť. Když jsem po mnoha letech přišel na Přírodovědeckou fakultu, zjistil jsem, že studium systematické zoologie není pro můj ročník povoleno kvůli usnesení sjezdu KSČ o přednostním rozvoji biotechnologie a tedy tzv. obecné biologie (dnes se jí říká bílá). Jediným oborem, který dával možnost se věnovat zvířatům, byla ekologická fyziologie, kde profesor Jánský dovolil profesorovi Veselovskému, aby vedl etologicky zaměřené diplomanty pod hlavičkou katedry fyziologie. Já jsem se tedy stal jedním z nich a dostal jsem za úkol zkoumat variabilitu chování různých myšic a myší v testech na explorační chování, tedy problém, kterému se dnes moderně říká personalita, tehdy se tomu říkalo jinak, řekněme srovnávací studium chování ve standardních situacích.

Na podzim (myšleno podzim 2006-pozn. red.), když jsme měli s panem profesorem Veselovským společně přednášku z etologie při níž jsme se střídali, jsem odjel na Kubu, s tím, že v mezičase bude přednášet on a potom jsem se přes kontinenty dozvěděl, že na přednášku už nepřišel.

Jaké poučení nám, podle mého názoru z pana profesora vyplývá? Myslím, že je to především poučení o významu klasické etologie. Na etologii vlastně nemůže jít nikdo, kdo zvířata nezná, nepozoruje, nezkoumá a nedostává se s nimi do úzkého kontaktu. Jakmile získáte tuto zkušenost, pak jste etolog. Pokud přijdete pouze s teoretickým očekáváním a testováním hypotéz plynoucích z teorie jiné vědy, tak vlastně nejste etologem, ale můžete být členy obce nějakých věd potřebujících studovat také chování, ať už toxikologem, nebo třeba sociobiologem. Tady je však předmětem zájmu studium chování o sobě.

Pokud budete studovat například molekulární biologii nemáte žádnou praktickou informaci o fungování studovaného systému, musíte se tedy naučit jak rozdělit celek na jednotlivé dílčí problémy. Největší problém potom bude technologie, jak pohlédnout, jak se vůbec dostat k tomu podstatnému. Etologie je jiná v tom, že pojednává o záležitostech světa, který poměrně dobře chápeme, intuitivně můžeme nahlédnout a tím největším zdrojem je zkušenost, tedy vyhledávání zajímavých jevů.

Ještě před dvěma lety, když jsem se bavil s panem profesorem o jeho nové knize o etologii, tak on se mě ptal, jestli bych ji, jako recenzent napsal stejně jako on, nebo jestli bych jí napsal jinak. Já jsem mu tehdy řekl: „Pane profesore, já bych ji napsal úplně jinak, ale velmi rád podle ní budu učit.“ Velmi rád podle ní budu učit proto, že prezentuje určitý pohled na vědy o chování, který je komplementární k ostatním přístupům. A dnes, když jsme zkoušeli studenty, které pan profesor už vlastně nestihl vyzkoušet, tak se ukázalo, že ty nejdůležitější poznatky získali právě z příkladů shromážděných v přednáškách i učebnici.

Druhá důležitá věc je, že pan profesor věděl, že věda není možná jako izolovaná disciplína, která by nebyla navázána na veřejnost, veřejné mínění a určité praktické počínání. My obdivujeme jeho knihy a čteme je. V otázkách popularizace nejde o to, že prý nebyl vědec, jak údajně zaznělo na vědecké radě biologické sekce PřF UK a už vůbec ne o to, že byl starý. Tady na tomto místě si uvědomuji, jak diametrálně odlišně se k tomu postavily dvě instituce, na kterých měl možnost přednášet; Jihočeská univerzita a pražská Přírodovědecká fakulta. Pojmenování posluchárny po profesoru Veselovském je vyjádřením kontinuity této instituce a uznání těm, kdo nějakým směrem přispěli k jejímu založení. Totiž prosazení oboru etologie v sobě skrývá určité problémy. Pan profesor celoživotně bojoval s těmi, kdo nepřáli samotné existenci této disciplíny. Ač bychom si mohli myslet, že tento boj je dávno vyřešený, neb pravidelně dostáváme od veřejnosti kladné ohlasy, vždy znovu a znovu se každý z nás setkává s nedůvěrou k oboru, který pozorování staví před technologii.

Pan profesor nám odkázal ještě jednu věc a to, že etologie a zoologie není to samé. Můžete znát podrobně fylogenezi či morfologii a nevědět vůbec nic o chování. Čím víc se seznámíme se znalostmi studentů, tím více si tento rozdíl uvědomíme. Z toho pohledu je velmi důležité, abychom drželi znalosti o základní biologii zvířat alespoň na té úrovni, která byla donedávna standardem. Připomínám, že pro některé studenty začíná být nezodpověditelná otázka, co žere husa či bobr. Při zkoušení z etologie jsme se opakovaně dozvěděli, že bobr žere ryby a také to, že někteří studenti o zvířatech nevědí vůbec nic. Začínáme se dostávat do situace, kdy se základní informace vytrácejí a v ten moment se

také obor zoologie, jakkoliv bude používat sofistikované metody vytratí, protože ztratí konzumenta v podobě veřejnosti, která od nás očekává určité praktické znalosti. A také odpovědi na úplně běžné otázky.

Prof. RNDr. Hynek Burda , CSc.
Dpt. of Biology and Geography, University Duisburg-Essen, Essen

Vážení přátelé, děkuji docentu Nedvědovi a organizátorům tohoto semináře, že mi dali příležitost tady promluvit. Lidí, kteří mají vzpomínky na to, jak je profesor Veselovský ovlivnil, by se našla spousta a spousta z nich by se o ně ráda s jinými podělila.

Zdeněk Veselovský

Hynek Burda

K napsání titulu a jména autora přednášky bylo potřeba 28 úderů. V roce 28 se narodil profesor Veselovský. Správně bychom měli říci 1928. Devatenácté písmeno je s. Narodil se v srpnu, osmý měsíc v roce. Osmé písmeno, čteno odzadu, je n. Zdůrazníme tedy písmena eSeN. Ano, Essen je město, kde již od roku 1994 působím na tamní univerzitě. V hledání náhodných shod tohoto typu bychom mohli úspěšně pokračovat. Všichni známe písňové vyprávění Mirka Černého Sto let: "Všechno má svá pravidla, své zákony, má je i tento svět.... Všichni znáte jména Lincoln a Kennedy...." Příjmení Veselovský, má stejný počet písmen jako Hynek Burda. Ale nehledejme náhodné bezobsažné souvislosti. Podívejme se, jak Zdeněk Veselovský ovlivnil mou generaci, jakož i přímo či nepřímo (snad i naším prostřednictvím) generace další.

Nejdříve, jak ovlivnil mě. Padesátý druhý rok, jak už jsme slyšeli, je rokem, kdy Veselovský opustil Přírodovědeckou fakultu, a ten samý rok jsem se já narodil. V roce 1959 se stal ředitelem zoologické zahrady, já (byv narozen v listopadu) jsem nastoupil do první třídy základní devítileté školy. Vzpomínám si z té doby na fotografie v novinách, z jeho svatby na Staroměstské radnici - spousta lidí, zvířata - krajta, čáp ... Tehdy jsem pojal touhu stát se ředitelem zoologické zahrady a jednou mít taky takovou svatbu. V podstatě od třetí třídy jsem v tom měl jasno, chtěl jsem být ředitelem zoologické zahrady. Osobně jsem se setkal s profesorem Veselovským jako student zoologie na pražské přírodovědecké fakultě - atmosféra přednášek v jeho pracovně v pražské Zoo a přímo v "terénu", v Zoo, bylo nás maximálně pět posluchačů, byla nezapomenutelná. Jako student jsem pracoval každé prázdniny jako ošetřovatel zvířat v královedvorské Zoo. Cíl, ředitelovat jednu zoologickou zahradu, jsem v té době zjevně ještě nezavrhl. Diplomová práce týkající se srovnávací a funkční morfologie ucha hmyzožravců mou další akademickou dráhu ale odklonila jiným směrem. A přesto jsem se ale ke svému někdejšímu dětskému idolu, nyní již akademickému vzoru dostal zase o něco blíže. Na Ústavu experimentální medicíny, kde jsem pracoval na diplomové práci, posléze byl zaměstnán jako vědecký pracovník, působila v osobním oddělení paní Marta, první žena Zdeňka Veselovského. Přestože jejich cesty se tehdy již před lety rozešly, byl jejich rozvod zcela netypický, zůstali přáteli a obě nově zkombinované rodiny se nadále stýkaly. Marta zprostředkovala kontakt, Zdeňka začal víc a víc zajímat výzkum ucha. Z té doby

pocházejí také jedny z mých prvních publikací věnované morfologii ucha tygra a jaguára. V roce 1984 jsem odjel s rodinou do Zambie a v důsledku následných peripetií, které dnes již jsou zapomenuty a ani sem nepatří, jsme se v roce 1986 zapomněli do socialistického Československa vrátit. Přesto jsem, coby emigrant, dostával nadále pravidelně od prof. Veselovského vánočně-novoroční karty. V 1988 skončil Veselovský s ředitelováním (resp. bylo jeho ředitelování ukončeno) a nastoupil do Fyziologického ústavu. Mně téhož roku skončilo stipendijní intermezzo na Zoologickém ústavu frankfurtské univerzity a nastoupil jsem do Anatomického ústavu lékařské fakulty ve Frankfurtu nad Mohanem. Zde jsem se setkal s dalším kamarádem Zdeňka Veselovského, prof. Milanem Klímou. Roku 1994 jsem získal katedru obecné zoologie na essenské univerzitě. Roku 1998 jsem měl v Budějovicích svou první přednášku - uváděl a představoval mne profesor Veselovský, který tam téhož roku také oficiálně nastoupil. Že jsem přišel do Budějovic je především díky Radimu Šumberovi, přičemž nutno podotknout, že Radima do Budějovic přitáhla z Ostravy vlastně osobnost profesora Veselovského. Naše cesty se tak několikrát protnuly. Pak jsme se (všichni tři) vídali již pravidelně několikrát do roka - v Německu, Budějovicích, v Praze, na jihočeských rybnících u příležitosti zoologických exkurzí mých německých studentů.

Jak ovlivnil Zdeněk Veselovský mou vědeckou práci? Sám jako žák klasických etologů, a především Konrada Lorenze, vždy zdůrazňoval význam srovnávacího studia, na jehož počátku stojí prosté, ale trpělivé, podrobné sledování. Poznej své zvíře, začni etogramem - to byla hlavní doporučení. Morfologie obráží chování, chování má svou ontogenezi a fylogenezi, i vzorce chování můžeme srovnávat, určovat homologie, analogie, konvergenci - to byly klíčové myšlenky. I proto, že sám jsem přišel k etologii coby morfolog, byly a jsou mi tyto myšlenky nesmírně blízké a sám je dále vštěpuji svým žákům. Zdeněk Veselovský měl obdivuhodný pozorovací talent, znalosti systematické zoologie, morfologie a fyziologie. Jeho záběr byl nesmírně široký. Spíše s despektem pohlížel na sociobiologický adaptacionismus, či lépe řečeno na adaptacionisty, sociobiology, kteří ignorují fylogenezi a znajíce (a mnohdy ani to ne pořádně) jen jeden svůj modelový organismus, vymýšleli (vymýšlejí) sedíce u stolu (resp. počítače) zajímavé evoluční příběhy, které pak "prodávají" v časopisech s vysokým impaktním faktorem a imponují leckterým mladším kolegům. Sám jsem v oblasti výzkumu sociálního chování podzemních hlodavců byl mnohokrát konfrontován s takovým laciným výzkumem a tím, jak je atraktivní pro mladší generace, a především pro laiky a zpravodajská média. I v případě mé vlastní vědecké práce - byl přístup "pozoruj s

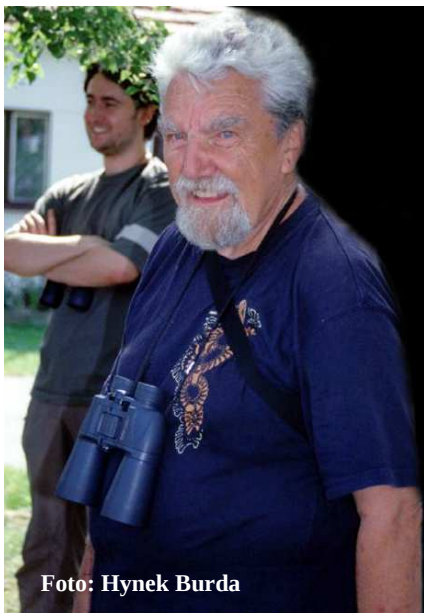

Foto: Hynek Burda

otevřenýma očima, a uvidíš, čeho si jiní nevšimli a pak se ptej, proč je to tak" nesmírně přínosný.

A pokud jde o ty impaktní faktory a citační indexy, které někteří mladší kolegové Veselovskému přímo či nepřímo předhazovali. Nejde jen o to, že v době, kdy Zdeněk Veselovský byl vědecky aktivní, nebyl u nás vyvíjen publikační tlak - mnohdy bylo dokonce nežádoucí publikovat v odborných časopisech, jejichž redakce a vydavatelé sídlili západně od Československa. Jde ale i to, že mnohdy má kniha, kterou *web of science* vůbec nezaregistruje, de facto podstatně větší *impakt*, než módní článek v *Science* či *Nature*, který osloví pár lidí a brzy je zapomenut. Chce-li snad někdo přesto ještě polemizovat, pak nabízím jako doklad mé téze jednoduchou kontrolu. Všichni známe jména Richard Dawkins, William D. Hamilton, či John Maynard Smith. Moderním etologům, sociobiologům, behaviorálním vědcům, evolučním biologům netřeba představovat. Richard Dawkins byl prestižním magazínem *Time* nedávno jmenován mezi nejvlivnějšími lidmi světa. Nuže podívejme se na *web of science* na tzv. Hirschův index (jímž se dnes běžně měří citovatelnost a tedy "hodnota" vědecké práce) zmíněných osobností: William.D. Hamilton h.i. = 10, J. Maynard Smith = 12, Richard Dawkins = 20. (Pro srovnání Hynek Burda má h.i. 20). Vlastně s podivem, že věhlasná Oxfordská univerzita nabídla Dawkinsovi katedru. Ale ta katedra má v názvu (a náplni práce) popularizaci vědy. Nepodceňujme tedy prosím tuto práci. Pod vlivem Zdeňka Veselovského se mnozí z nás rozhodli studovat zoologii, z jeho knih, rozhlasových a televizních pořadů jsme získávali informace o zvířatech a přírodě, informace, které v socialistickém Československu předinternetové doby těžko bylo možno jinak získat. A ti, kdož snad míní, že jich se to netýká, byli třeba ovlivnění - aniž si to uvědomují - svými rodiči a učiteli, pro něž Veselovský byl pojmem. Zdeněk Veselovský byl a zůstává československým Brehmem a Grzinkem druhé poloviny dvacátého století. Za to mu patří náš dík.

Prof. RNDr. Jan Žďárek, DrSc.
Ústav organické chemie a biochemie AV ČR, Praha

Vážení a milí, děkuji za uvedení, po němž se mi trochu ulevilo, protože jsem si tu opravdu připadal mezi těmi starými pamětníky trochu nepatřičně. Já toho totiž s panem profesorem Veselovským zase tolik společného nemám. To, že jsem se s ním pravidelně nesetkával, ovšem neznamená, že bych nebyl jeho obdivovatel. Na studiích na tehdejší Biologické fakultě jsem více méně z donucení přešel na bezobratlé a k dr. Veselovskému jsem měl vztah o něco větší, než většina „bezobratlářů“, protože jsem přicházel na fakultu s pevným přesvědčením, že budu ornitologem. A tak jsem pochopitelně pana profesora (tehdy ještě odborného asistenta) dobře znal a občas chodil načerno i na jeho přednášky, i když jsem je zapsané neměl. Později, když se stal po doc. Waltru Černém dlouholetým předsedou ornitologické společnosti, jsem měl možnost čerpat poučení a obdivovat se jeho zaujetí pro ptačí svět při nejrůznějších akcích této společnosti.

Dnes bych měl ale vzpomenout profesora Veselovského jako zakládajícího a čestného člena České a Slovenské etologické společnosti. To je dnešní název společnosti, která

existuje už poměrně dlouho. Profesor Veselovský byl na první schůzce, u prvního setkání lidí, kteří toto společenství badatelů majících zájem o chování živočichů i člověka zakládali.

Ale ještě než k tomu přejdu, nemohu si odpustit pár osobních reminiscencí na pana profesora. Nejsem sice jeho vrstevník, ale nejsem ani jeho žák. Jsem tak něco napůl. Jsem o něco mladší než on, takže nás nedělí ani celá generace, ale odstup byl to dost velký na to, abych k němu vzhlížel s určitou úctou už když jsem přišel na fakultu. V podstatě tak působil na nás na všechny, protože, jak tady bylo přede mnou řečeno, měl svoje charisma a byl prostě v tom učitelském, nebo profesorském sboru. Přednášel ornitologii a exkurze s ním byly plné úžasných zážitků. Když se rozdělovaly skupiny, kdo s kým půjde, tak na něho byla největší tlačence, a to z důvodů, které samozřejmě nemusím opakovat, protože to tady už zaznělo mockrát. Když jsem tak poslouchal své předřečníky, vyškrtával jsem ze svého seznamu body, o kterých jsem chtěl hovořit, jeden za druhým. Nakonec mi toho moc nezbylo, ale přesto pár postřehů mám, které tady ještě nezazněly a možná, že to ještě vzpomene někdo po mě, konkrétněji a kompetentněji. Jedna z věcí, které již tady byly zmíněny, bylo přátelství Veselovského s Konrádem Lorenzem. On o něm často mluvil, takže my, co jsme s ním přicházeli do styku, jsme o tom věděli poměrně dost. Je zajímavé, že i fenotypově se pan profesor Lorenzovi podobal. To nikdo nepopře.

Nebylo tu zatím dostatečně zdůrazněno, že profesor Veselovský byl asistentem profesora Julia Komárka. Osobnost profesora Komárka poznamenala nejen Veselovského, ale i všechny zoology, kteří koncem 40. a začátkem 50. let začali ovládat toto badatelské odvětví. Já bych Veselovského přirovnal ke Komárkovi nejen tím, že oba byli dobrými organizátory a široce vzdělanými zoology, ale byli i zakladateli určité vědecké tradice. Komárek byl pro zoologii to, co byl Jírovec pro parazitologii. Obdobné zakladatelské osobnosti poválečného rozvoje přírodovědy bychom mohli vystopovat i v botanice (S. Prát) nebo v genetice (K. Hrubý) a dalších odvětvích. Během válečných let, kdy byly vysoké školy zavřené, se nastřádalo větší množství talentovaných studentů, kteří se pak potřebovali o něco opřít a pochopitelně se opřeli o staré osvědčené autority, které dostaly příležitost svůj obor po válce moderně budovat. Veselovský byl jedním z těch, kteří v tomto trendu pokračovali, on právě v nově se rodícím oboru etologie. Dovolte mi jednu takovou vzpomínku, která souvisí s návštěvami jeho přednášek. Pravidelně se na nich vyskytovala jedna chytrá dívka, která se jmenovala Alena Šámalová. Tu si potom Zdeněk Veselovský vzal za ženu. Zmiňuji to jen proto, že tady zatím moc z jeho osobního života ještě řečeno nebylo. Alena měla zvláštní osud. Její tatínek, profesor Šámal, byl entomolog. Byl popraven nacisty při heidrichiádě. Maminka byla v koncentráku a Šámalovi děti byly dány na převýchovu do nacistického Německa, odkud se ale po válce vrátily. Není divu, že Alena přeložila některá zásadní díla K. Lorenze do češtiny (např. Takzvané zlo), která ovšem v 60. letech legálně vyjít nemohla a nám se dostala do rukou jen v samizdatovém vydání.

Ted' bych se rád vrátil k Etologické společnosti. V 50. až 60. letech minulého století, se u nás formovala komunita badatelů zabývajících se chováním živočichů (včetně člověka) a sdružovali se zejména ve třech profesních seskupeních, a to v Zoologické společnosti, Psychologické společnosti a Společnosti pro výzkum vyšší nervové činnosti (té jsme říkali

„společnost s dlouhým jménem“). Lidé, kteří v nich působili, se velmi dobře znali, navštěvovali vzájemně své semináře, kterých byla v tehdejší době spousta, zkušenější na nich dávali instruktáže studentům a mladším vědeckým adeptům. Po čase se ukázalo, že této činnosti chybí nějaké společné zastřešení. Pár nadšenců pro etologii se proto dalo dohromady a v roce 1973 založili Československou společnost etologickou. Stalo se tak na společném setkání zástupců všech tří společností sdružujících odborníky zabývající se chováním a bylo to v Bílé Třemešné u Dvora Králové n/L. Členové postupně se rozrůstající společnosti se od té doby každoročně scházejí na celostátní konferenci a tato tradice pokračuje dodnes.

Posláním této společnosti je poskytovat fórum pro výměnu vědeckých poznatků a názorů všem svým členům z různých oblastí behaviorálních věd, což je důležité zdůraznit, a tím integrovat nejrůznější disciplíny. Ve společnosti působila řada badatelů, byli v ní psychiatři, fyziologové, pediatři a samozřejmě pracovníci zoologických zahrad a muzeí. Cílem společnosti bylo a je také prohlubovat znalosti o chování v oblasti základní i aplikované etologie, podporovat rozvoj studia chování zvířat hospodářských, zájmových a volně žijících, a umožňovat vzájemné sdílení a propagaci poznatků. Určitě cítíte, že z těchto tezí je jasné, že to je přesně to co, bylo krémem života a pedagogické činnosti prof. Veselovského. To byl i jeden z důvodů, proč se stal jedním z prvních čestných členů společnosti. Když pak v pozdějších letech už ve společnosti nebyl aktivním organizátorem, pravidelně se setkání zúčastňoval a vždycky, když byl přítomen – nadneseně řečeno – mladším řečníkům se hlas třásl o něco víc než normálně. Z vlastní zkušenosti mohu ale říct, že ta setkávání byla vždycky nesmírně příjemná, přátelská a srdečná a k pohodě pravidelně přispívalo i místo jejich konání, ať to bylo na Vysočině, v Tatrách nebo na jižní Moravě. A samozřejmě nechyběly ani společné exkurze vedené těmi nejzkušenějšími včetně profesora Veselovského. Přiznám se, že první léta po revoluci jsem příliš nevěřil, že Etologická společnost přežije ten raný kapitalismus. Dnes ale musíme přiznat, že veškeré moje pochybnosti rozptýlila nová nastupující generace mladých vysokoškolských učitelů a jejich studentů a nepochybuji, že Česká a Slovenská etologická společnost svou budoucnost má.

RNDr. Ivan Rehák, CSc. ***Zoo Praha***

Dobrý den, děkuji za pozvání na tento vzpomínkový seminář a rád bych vás všechny pozdravil jménem pana doktora Petra Fejka, ředitele pražské zoologické zahrady, který se nemohl zúčastnit kvůli vážnému pracovnímu vytížení.

Byl jsme požádán, abych mluvil zejména na téma působení pana profesora ve Fyziologického ústavu. Samozřejmě vzpomínek by bylo hodně, pokud použiji metafory s těmi průsečíky, o kterých pan profesor Veselovský nevěděl. Já jsem se osobně s profesorem Veselovským začal setkávat někdy kolem roku 1974-5, kdy jsem se jaksí „ochomejtal“ na fakultě. Začali jsme se střetávat před pracovním docenta Olivy. Vždycky když tehdejší docent Veselovský přišel, pověsil si kabát, dal takovou tu chlapeckou řeč o

tom, co by adept zoologie měl mít. Pochopitelně to nebylo určeno mě, protože lidé, co tam seděli, nosili bílé pláště a šedé vousy. Byly to fantastická historie. A pak mě oslňoval jeho šarmem, když jsem byl na zkoušení. Když se na vás zadíval, tak jste nevěděli, jestli si vás vůbec pamatuje, což fungovalo jako motivace více se snažit, aby dal najevo zájem.

Po studiích a návratu z vojny jsem byl od zoologie částečně oddělen. Zavolał si mne proděkan a řekl, že takového talentu je pro zoologii škoda, a přidělili mě na živočišnou genetiku, abych zkoumal ve prospěch našeho zemědělství. Nicméně jsem s profesorem Veselovským udržoval vztahy i nadále. Když jednou pan profesor přišel ze zoologické zahrady na fakultu, dohodli jsme se, že mu tam příště předám kobry dovezené pro Zoo Praha – můj tehdejší vedoucí naši „tajnou“ dohodu zaslechl a při představě, že by jeho pracovištěm měli procházet nějaké kobry mi raději dal celodenní volno, abychom si to s panem profesorem vyřešili někde jinde.

Zazněla tady vzpomínka kolegy Frynty, o panu profesorovi jako obhájci etologie a o tom, jak ten proces zdárně ovlivňuje nás a ostatní z naší generace. Ono to nebylo tak samozřejmé, dokonce i v 70. letech probíhal na fakultě a na zoologii boj o etologii. Jsou tu jistě osobní pamětníci. Bohužel už zesnulý Petr Donát v polovině 90. let například obhajoval etologickou studii na téma „čím se liší dva druhy husic“. Oponoval některým profesorům z katedry a došlo tam ke sporu, vyplývajícího z pozorování formulovaného v diplomové práci, že husice bloumají po výběhu. A to skutečně u řady lidí vzbudilo velkou nevoli. Budoucí známý etolog vypadal na vyhození, načež profesor, jehož názor tenkrát měl velkou váhu, řekl, že prostě husice může bloumat. A když se vyjádřil, že občas prostě bloumají a že na tom není nic špatného, došlo ke střetu, který vyústil až v problémy týkající se celé etologie. Já bych jenom rád zdůraznil, o co tady šlo, protože on skutečně musel bojovat o to, že zologové mohou zvíře nejen změřit, zvážit nebo spočítat, kolik má mláďat nebo vajec, ale že by mohli ještě koukat, jak bloumá. To nebylo tehdy moc představitelné. Dnes je vše jinak a my to víme.

Do programu mi bylo napsáno, že bych si měl všimnout období Fyziologického stavu, což bylo období svým způsobem zásadní v životě pana profesora a v jistém slova smyslu i mém. Možná že předznamenáním tohoto období byly Veselovského šedesátiny. Koncem srpna 1988 byl pan profesor jako ředitel zoologické zahrady na vrcholu slávy. Na jeho oslavě byla spousta literátů, velkých státníků a on to organizoval v jakémsi duchu změn historie jako takové. Jeho odchod probíhal tak, že tam byli dokonce oficiální a vysoce postavení zástupci města. Přijelo veliké černé auto, ve kterém seděl pan tajemník a jeho doprovod. Předpokládalo se, že se připojí ke gratulantům. Nedá se říci, že se nepřipojili, dokonce si vzali profesora k sobě a něco si tam povídali. Během toho hovoru pan profesor ztratil na optimismu, který měl, a vrátil se pak ke společnosti se slovy, že ho právě vyhodili. I když nebylo to tak úplně přesné. Bylo mu nabídnuto, aby zůstal na nějakou dobu a zaškolil druhého ředitele. Byl jím kardiolog, doktor Miloslav Kalaš. Po panu profesorovi se chtělo, aby nějakým způsobem zaučil svého nástupce. To samozřejmě neunesl a ze zoologické zahrady odešel. Takhle vlastně začala éra, kterou bych vám teď chtěl přiblížit.

Tato éra začala profesoru Veselovskému odchodem ze zoo a potom následovalo těžké období. Já jsem byl v té době v podstatě bez zaměstnání a tak jsem šel za profesorem

Veselovským požádat o radu, co by se ještě dalo dělat. V té době jsem ještě nevěděl, jak je to vážné. Byl to ten osudný listopad. Řekl mi: „No, já jsem ještě stále ředitelem zoologické zahrady, takže já vás mohu zaměstnat a rád zaměstnám, to není problém, ale se mnou nepočítejte, já odcházím definitivně ke konci roku.“ To od něj bylo hezké gesto, že by se o mě postaral. Vycítil jsem však, že to by asi nebyl úplně ideální začátek budování nového zaměstnání v zoologické zahradě, kdybych se tam dostal tímto způsobem. A tak jsem poděkoval a víceméně jsme to nechali být.

Pro etologii i pro nás udělal hodně, a proto bych ho rád zmínil - akademik Vlastimil Baruš, který po určitých jednáních právě s profesorem Veselovským zkoumal možnosti vybudování zcela nového etologického pracoviště. Pan profesor se vždy snažil spojit práci zoologické zahrady s prací odbornou, aby zoologická zahrada, která byla chápána jako kulturní zařízení krásy, pobavení a poučení, sloužila také k vědecké práci. On to ve své osobě spojoval a to na něm právě bylo úžasné. Je obdivuhodné, jak velký záběr vědomostí měl. Teoretických i praktických. Věděl, jak budovat voliéry, jak dělat příkopy. Měl obrovskou schopnost komunikace. Kolem roku 1986 se začalo něco organizovat, ale bylo to velmi problematické, protože byl nedostatek financí. Nemělo to jasný profil, nicméně se to zrodilo a teď Akademie věd budovala etologickou laboratoř. Československá akademie věd dokonce uvažovala, že tato laboratoř bude postavená na teritoriu Zoologické zahrady Praha. Ovšem Veselovský v podstatě z postu ředitele odcházel a tak se objevovala alternativní řešení. Jednou z možností bylo přičlenění laboratoře k etablovanému pracovišti Fyziologického ústavu Československé akademie věd v Krči, Oddělení biologických experimentálních modelů, zkráceně BEMu, který byl zaměřen na produkci a výzkum laboratorních zvířat, ale skutečně laboratorních zvířat, těch typických. To znamená potkani, laboratorní myši atd. Do laboratoře přišel pan profesor Veselovský, přišel jsem já, přišlo pár lidí z laboratoře evoluční biologie od prof. Nováka. Vedle laboratoře v Krči vzniklo její detašované pracoviště v zoologické zahradě. Byla idea, že by tam mohl sedět na vedoucí pozici i pan profesor, což ovšem odmítl, nechtěl tam být a zůstal sedět v Krči, kde nebyl ani na vedoucí pozici.

Byl to ten kádrový věk, o kterém se tu hovořilo. Doba už byla ale přeci jen docela jiná, a tak jsem se dostal do Anglie v září roku 1989. Pak přišla revoluce, přišly změny, které samozřejmě znamenaly rozbití svazků, které se tady vytvářeli desetiletí, a znamenalo to zamíchání kartami, které už byly rozdány předtím. I když to jistě bylo celospolečensky velmi výhodné, tak konkrétně pro naše pracoviště ne. My jsme se nestihli ani pořádně vybavit a najednou v roce 1991-92 přišly řeči na již zmiňovanou scientometrii. Ani jsme pořádně nevybalili klece a už nás začali poměřovat s jinými už plně zavedenými pracovišti. Navíc tu byly tahanice kuriózní podoby. Pan profesor například nechtěl jít k sonografu, protože byl v zoologické zahradě a ta ho nechtěla půjčit mimo zoo.

Naše oddělení zpočátku fungovalo pod neoficiální taktovkou pana profesora dále. Dělal tu práci skutečně dobře, přestože podmínky i zájmy ústavu byly jiné. Chtěl tenkrát požádat pro tuto instituci o veliký grant na výzkum komunikace u živočichů. Na obhajobu jsem s ním tenkrát měl jít já a předvést i svůj vlastní výzkum etologie užovky stromové na Karlovarsku. Dobře si pamatuji admirabilitu pracovníků Fyziologického ústavu.

Neuvěřitelné, co všechno se na tom Fyziologickém ústavu dělá! Všichni nám říkali exoti, protože pro ně naše práce v podstatě neměla smysl. Profesor používal příliš netradiční biologické modely. Záhy došlo k velkým změnám. Vytvořilo se nové oddělení, kde nám sdělili, že naše produkce není na úrovni, jaká by měla být. V roce 1992 bylo oddělení jako takové zrušeno a profesor Veselovský v roce 1993 přešel sem, na Jihočeskou univerzitu. Všechno jsou to jenom základní údaje, dalo by se vyprávět o moc víc, ale jde spíš o takové stručné zúčtování.

Hovoříme o různých vlivech a dopadech osobnosti profesora Veselovského na nás a na různé oblasti naší činnosti. Já bych se chtěl zastavit u výzkumu v zoologických zahradách. Pan profesor byl do určité míry velkým průkopníkem. Když se po roce 1959 stal ředitelem, nastalo období, kdy se skutečně bojovalo doslova o tvář zoologické zahrady. Je to skutečně zásluha profesora Veselovského, že se mu podařilo dát zoologickým zahradám podobu instituce, která se věnuje ušlechtilým cílům, ať už je to ochrana nebo výzkum a ne, aby jen povrchně ukazovala zvířata. Byl to pro ředitele zoologické zahrady odvážný čin. Musím podotknout, že v té době to bylo s místy špatné. Každý se o něj bál a jen tak někdo se nepustil proti proudu. Já to беру jako obrovský odkaz a obrovský závazek. Abychom na to nezapomněli a nedopustili žádný úpadek, což je v téhle době velmi jednoduché. I když dnes máme po ruce určité legislativní berličky, jelikož Evropská unie má ve směrnici o zoologických zahradách přímo zakotvenou povinnost, že jakási část prostředků zahrady bude alokována na výzkum. V praxi je to ovšem poněkud komplikovanější a musíme hledat i jiné cesty a momentálně je tou nejschůdnější cestou intenzivní spolupráce zoologických zahrad a akademických pracovišť v duchu odkazu, který nám profesor Veselovský zanechal. Což se sám snažím naplňovat svou současnou prací. Prosazuji zoologickou zahradu jako místo pro odbornou vědeckou práci. Problém je v hodnocení výsledků vědy v zoologických zahradách, protože pravidla jsou nastavená pro akademiky. Naše práce skutečně přináší po odborné stránce obrovské množství velmi významných dat, která potom v praxi při použití kompatibilních metod mají cenu zlata. Ale nepublikujeme je obvykle v žádném z hlediska scientometrie prestižním časopise. Vypadá to pak, jako kdyby to, co vychází ze zoologických zahrad jaksi nemělo žádnou velkou hodnotu, ale otázkou je, pro koho má jaká vědecká informace jakou hodnotu. Pro lidi aktivně se zabývající zvířaty je strašně velká. Ale to bych začal mluvit na jiné téma a já bych chtěl své povídání v tuto chvíli zakončit apelem na současné představitele akademické půdy a zoologických zahrad, mimochodem jsou zde mezi námi, aby se na tohle partnerství skutečně nezapomínalo a aby byla snaha obou stran nějakým způsobem spolupracovat. A to v duchu odkazu pana profesora Veselovského.

Osobní vzpomínky kolegů

*RNDr. Romana Anděrová
Zoo Praha*

Jestli se o někom dá říci, že se nesmazatelně zapsal do mého života, pak to byl právě Zdeněk Veselovský. Tváří v tvář jsem se ním setkala, když jsem se ještě na střední škole vnutila do pražské zoo s nápadem, že budu pozorovat zvířata a posléze že u nich budu také pracovat. V obojím mě podporoval. Tehdy jsem se rozhodla pro srovnávací studii agonistického chování u antilop a byl to právě profesor Veselovský, kdo mě zásoboval literaturou. Psala se 70. léta minulého století a získat odborné publikace z oblasti etologie rozhodně nepatřilo k běžným věcem. Byl to nicméně právě on, kdo s jakousi nedbalou samozřejmostí předpokládal, že všechnu tu záplavu anglických a německých textů zvládnu. Když jsem pak v době studií na přírodovědecké fakultě zaskakovala v zoo tu jako sekretářka, tu jako průvodkyně a jindy jako ošetřovatelka, vždy si našel chvílku, aby na mě zavolal: „Jo, abych nezapomněl, právě jsem dostal zajímavý separát...“

Zdeněk Veselovský byl možná poněkud rozporuplnou osobností, nikdy však nikomu neuškodil, mnoho lidí podržel a vždy se s ním dalo o spoustě věcí otevřeně hovořit. Byl neuvěřitelně houževnatý a měl myšlení a přehled vpravdě renesančního člověka. Naučil mě mnohé a já mu za to děkuji.

Praha, 10. 11. 2008

*RNDr. Jan Dungal
ilustrátor, malíř a grafik*

Považuji se za milovníka knih a v mé knihovně těm o přírodě a obratlovcích zvlášť patří místo snad nejprivilegovanější. Náklonnost k tištěnému textu s ilustracemi či fotografiemi mne provází již z časů, kdy jsem si na židli musel dávat pořádně naditý polštář, abych zrakem dosáhl na knihu rozevřenou pod sporým světlem na kuchyňském stole v našem školním bytě. Dodnes si jasně vybavuji vůni již tehdy lehce zažloutlých stránek prvního vydání objemné knihy s názvem Svět zvířat / Savci. Právě při častém listování v této knize jsem se poprvé setkal se jménem Zdeňka Veselovského. Od té doby jsem názvy jeho dalších knih takřka s mystickým uhranutím skloňoval spolu s takovými skvosty mého rozjitřeného jinošství, jako byl třeba Brehmův Život zvířat či vydání skvělých ilustrací ptáků od Karla Svolinského.

Když jsem po více než pětadvaceti letech již jako vystudovaný biolog a profesionální malíř zvířat z nakladatelství Panorama dostal nabídku doprovodit ilustracemi knihu Zdeňka Veselovského “K pramenům Orinoka” (1988), podlomila se mi samým vzrušením kolena a já jsem znovu i v těch komplikovaných dobách měl pocit, že život je opravdu nádherný. S profesorem Veselovským jsem se sice tehdy již docela dobře znal z různých setkání zoologů, ale náš vztah jsem považoval za velmi formální, v lepším

případě jako vztah rozverného mladíka, který maloval tabule v “jeho” pražské ZOO, případně zde jako tlumočnick organizoval třítydenní pobyt ještě nevázanější studentské omladiny z Evropy i USA. Obávám se, že pan profesor z nás musel mít občas opravdovou kopřivku, a snad i proto jsem nabídku tehdy předního pražského nakladatelství bral nejen jako velkou výzvu, ale i jako příležitost panu profesorovi dokázat, že když tuto práci nakonec (nejspíš na přimluvu redaktorky Pavly Jirákové) svěřil mně, že snad neudělal chybu.

Jako autor ilustrací jsem knihu “K pramenům Orinoka” samozřejmě musel přečíst a ani po letech nedokáži popsat vzrušení, které se zmocnilo mých útrob již po přečtení prvních stránek, na kterých ožíval exotický deštný prales Jižní Ameriky i se všemi jeho úžasnými obyvateli. Práce na knize mne zcela pohltila a dlouhé konzultace u pana profesora v jeho bytě v Holečkově ulici v Praze se postupně měnily v ještě delší povídání o životě pralesa, které nejvíce ze všeho připomínalo jakýsi nábožný obřad a rituální tanec dvou divochů, jejichž život se pro ten moment zcela oprostil nejen od hranic času i prostoru, ale jakékoliv soudnosti dospělých a vážených mužů. Při odchodu jsem zakopával o tucty na stole i pod stolem i na úzké chodbě rozložených knih a ještě u výtahu jsem zaslechl volání přes čtyři patra “... a nezapomeňte, na ty plovací blány u vačice vydrž!” Nezapomněl jsem na blány vačice nejen při ilustrování knihy. Ale ani po pěti letech, kdy jsem ráno na břehu horské bystřiny ve Venezuele zahlédl toto zvířátko na vlastní oči. Ostatně právě tato kniha stála na počátku mé současné snad největší profesionální vášně, malování zvířat v tropech Jižní Ameriky, kterému se soustavně věnuji již šestnáct let.

Naše spolupráce však tímto dílem neskončila, následovalo několik dalších knih, které jsem doprovodil svými ilustracemi. Se Zdeňkem Veselovským jsem v pražské ZOO a zvláště u něj doma strávil nespočet dnů a měl jsem možnost tohoto rozvážného člověka poznat jako osobnost laskavou a shovívavou, která je zároveň ochotna a schopna se o své zkušenosti, hlubokou erudici zoologa a etologa i skutečně ohromující empirii podělit. Nakonec se z nás stali přátelé a spoluautoři několika knih, což podotýkám s hrstí i ostychem zároveň. Kniha “Chováme se jako zvířata?” (Panorama 1992) byla Ministerstvem kultury a Památkem národního písemnictví oceněna titulem “Nejkrásnější kniha roku” v kategorii populárně naučných publikací. Spolupracovali jsme na několika dalších knihách, z nichž některé byly publikovány i v zahraničí. V posledních letech jsme se spolu zapsali jako kmenoví autoři nakladatelství Academia, kde profesor Veselovskému vyšla objemná a v pravdě encyklopedická díla Obecná ornitologie (2001) a Etologie (2005).

Praha, 10. 11. 2008

RNDr. Evžen Kůs
Zoo Praha

Když v pátek 24. listopadu 2006 dorazila do pražské zoologické zahrady zpráva, že zemřel bývalý ředitel profesor Zdeňk Veselovský, byl to blesk z čistého nebe. Všichni jsme dobře věděli, že leží v motolské nemocnici skoro tři týdny a zvěsti z posledních dnů nepřinášely nic optimistického. Kolega Pavel Brandl, který se do nemocnice vypravil, stav

pana profesora lakonicky charakterizoval slovy - padlý Titán. Přes to všechno jsme ve skrytu duše doufali, že se ze zdravotních problémů dostane, jak už tolikrát předtím. Nestalo se tak, profesor Veselovský došel konce své životní pouti. Odešel člověk, který svou prací ovlivnil generace zoologů i amatérských milovníků přírody, formoval jejich myšlení a vztah ke všemu živému. Jeho odchodem ztratila česká i světová zoologie významného odborníka i mimořádnou osobnost.

Jestliže dnes u nás moderní pohled na životní projevy zvířat vychází právě z etologických přístupů, které se staly součástí všeobecného a vysokoškolského vzdělání ale i obecného povědomí, je to především zásluha prof. Zdeňka Veselovského. Ještě za dob svého působení na fakultě pravidelně docházel do pražské zoologické zahrady a rok dokonce pracoval jako zoologický asistent tehdejšího ředitele dr. Cyrila Purkyně. Když dostal v roce 1959 nabídku stát se ředitelem, bez váhání přijal a v zoologické zahradě pracoval téměř třicet let. I když profesor Veselovský byl v první řadě vědec, nikdy ve svých knihách, článcích, přednáškách či televizních a rozhlasových vystoupeních nezapomínal na prezentaci a popularizaci nejnovějších poznatků ze zoologie široké veřejnosti. S jeho nástupem se pražská zoologická zahrada postupně změnila v instituci evropského i světového významu. Podíl na záchraně koně Převalského, jedny z prvních světových odchovů gepardů, levhartů obláčekových, vlků hřivnatých, tučňáků Humboldtových a dalších obtížně se rozmnožujících druhů - to vše přispělo k vytvoření mezinárodní prestiže pražské zoo.

Prof. Zdeněk Veselovský se aktivně angažoval v ochraně přírody a ohrožených druhů světové fauny. V roce 1959, krátce po nástupu do funkce ředitele spoluorganizoval v Praze I. mezinárodní sympozium na záchranu koně Převalského, kde byla pražská zoologická zahrada pověřena vedením mezinárodní plemenné knihy. V roce 1965 se mu podařilo na základě osobní iniciativy získat ze Sovětského svazu do pražského chovu hřebce Barse, potomka poslední klisny odchycené ve volné přírodě Mongolska v roce 1946. Tento kůň se v 70. a 80. letech stal geneticky nejcennějším hřebcem světového chovu a jeho 56 potomků narozených v letech 1967-92 podstatným způsobem přispělo k zvýšení genetické diverzity i početnosti celosvětové populace koně Převalského a tím také záchraně celého druhu. Závěry pražského sympozia a ustavení mezinárodní plemenné knihy se staly impulsem k rozšíření a zintenzivnění chovu koně Převalského.

Počínaje rokem 1960 začaly stavy, zprvu pomalu a později stále rychleji růst. Záhy bylo zřejmé, že v budoucnu přijde na pořad otázka kdy a jak vrátit koně Převalského do

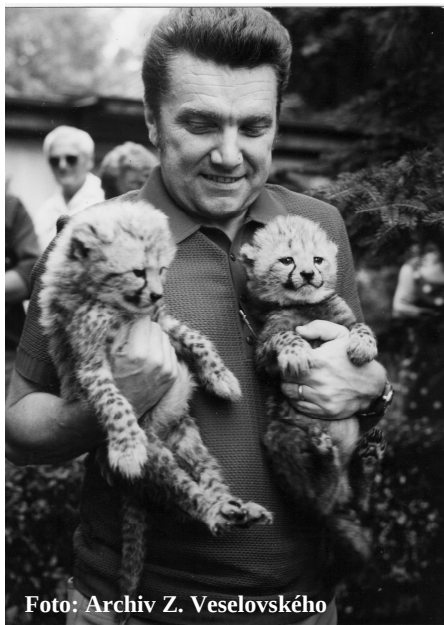

Foto: Archiv Z. Veselovského

původní domoviny. Samotná myšlenka zpětného vysazení zazněla ale už v roce 1959, tedy v době kdy ještě existovala teoretická naděje na záchranu volně žijící populace. Z. Veselovský k tomu takřka prorocky poznamenal: „*V další práci bude nutno zpracovat tento ohrožený druh co nejdůkladněji: jeho morfologii, biologii a ekologii je nutno znát opravdu podrobně, abychom v budoucnu mohli pomýšlet na jeho zpětné vysazení do přírody a abychom znalosti získané na chovaných zvířatech mohli předat k aplikaci ve volné přírodě.*“

Je potěšitelné, že on sám se dožil toho, když se v letech 1988 a 1992 první koně Převalského do země svých předků vrátili. Až do konce života sledoval a živě se zajímal o to jak repatriace druhu probíhá a byl nesmírně šťasten, když se ukázalo, že návrat posledního divokého koně do původních biotopů probíhá přes dílčí problémy úspěšně.

S profesorem Veselovským, tehdy ještě docentem, jsem se začal pravidelně setkávat v roce 1976, když jsem v době studií nastoupil jako průvodce na osvětovém oddělení pražské zoologické zahrady. O rok později, v zimním semestru 4. ročníku jsme jej jako studenti poznali důvěrněji při přednáškách z ornitologie, které byly přímo v ředitelně vždy v úterý odpoledne. Pan docent přišel vždy v bílém plášti s velkým hrnkem kávy a začal povídat svým typickým způsobem, kdy nechával sloveso až na konec. Často jej pak nedořekl, takže jsme se první dvě hodiny místy ztráceli a tápali i o čem vlastně byla řeč. Brzy jsme si na to ale zvykli, naučili se domýšlet a vše bylo v pořádku. Nezůstalo ale jen u teorie. Na přelomu zimy a jara začali jsme chodit po zahradě a místo obrázků v knihách a fotografií a sbírkových preparátů jsme měli možnost vidět třeba tok bažantů nebo líhnutí emu na vlastní oči. Ač mi ptačí říše nikdy nepřirostla příliš k srdci, právě díky těmto nevšedním přednáškám jsem k opeřencům nakonec našel cestu. V pátém ročníku přišla přednáška z etologie a naše exkurze živou učebnicí zoologie, jak pan docent zoologickou zahradu nazýval, pokračovaly. Zkouška z etologie pak byla vůbec poslední zkouškou našeho studia. Dodnes si vzpomínám na onu zvláštní chvíli, odcházel jsem z hlavní budovy s příjemným pocitem symbolické tečky. Když se mi hned po státní závěrečné zkoušce naskytla možnost v pražské zoo pracovat, neváhal jsem ani na okamžik, obětoval jsem i poslední prázdniny. Profesor Veselovský byl člověk se vším všudy. V něčem jedinečný a dokonalý, v něčem méně dokonalý a pochopitelně i chybující. Měl spoustu přátel, ale i odpůrců a mnohdy i nepřátel. Jeho osobní život byl složitý a to se někdy asi odráželo i v jeho chování k okolí. Jako každý vedoucí pracovník čas od času někomu z podřízených „šlápl na kuří oko“, občas se nezachoval tak jak by měl nebo jak si dotýčný představoval. Sám jsem to zažil na vlastní kůži, kdy mi po necelých třech letech práce odmítl prodloužit smlouvu na dobu neurčitou a já jsem se musel na čas se zoologickou zahradou rozloučit. Samozřejmě jsem to cítil nespravedlnost, ale on k tomu zřejmě měl své důvody. Pokud si někoho neoblíbil, jen obtížně měnil názor. Jako červená nit se jeho životem táhne prezíravost vůči herpetologům, nebo lépe řečeno chovatelům plazů, občas hraničící až s averzí. Pramenily z jeho nepřijemných osobních zkušeností s několika lidmi, kteří shodou okolností chovali plazy. Nikdy se na to nedokázal povznést, jak o tom svědčí i jeho vůbec poslední příspěvek v odborném časopise pražské zoo „Gazella“. Společenský i kulturní nadhled společně s odbornou erudicí však učinily ze Zdeňka Veselovského osobnost takřka renesančního formátu. Neúnavná popularizace poznatků ze zoologie a etologie ovlivnila pohled na svět zvířat u široké veřejnosti. Jeho celoživotní krédo

„milovat zvířata znamená je znát“ neztratilo nic na platnosti ani dnes, spíše naopak. Hysterické kampaně různých spolků a hnutí na ochranu zvířat vycházející z naivních a antropomorfních přístupů jsou toho názorným důkazem.

Tím, že v roce 1959 odešel z fakulty do zoologické zahrady, někteří jeho akademičtí kolegové se na něj dívali poněkud skrz prsty. Zdeněk Veselovský celý život bojoval s předsudkem, že zoologická zahrada je zařízení určené k obveselení dětí, rekreaci veřejnosti, institucí, kam se vědcům sluší zavítat pouze na rande, s dětmi nebo s vnoučaty. Studenti, kteří před třiceti lety chtěli vypracovat diplomovou práci z etologie na základě pozorování v zoologické zahradě to mívali hodně těžké, nikdo jim takové téma nechtěl povolit. Docent Ota Oliva, tehdejší vedoucí katedry obratlovců, jinak Veselovského kolega a dobrý přítel, jej s oblibou dráždil přirovnáním: „Nechcete mi snad kolego tvrdit, že když samec antilopy čichne samici k řiti třikrát zleva a jen dvakrát zprava, že se snad jedná o jiný poddruh?“ V roce 1980, v době kdy jsem na jedenáct měsíců opustil pražskou zoo a absolvoval studijní pobyt na nově vznikající katedře ochrany životního prostředí Přírodovědecké fakulty UK, jsem slyšel jak se v kolegiu děkana posuzoval návrh na udělení profesury Zdeňkovi Veselovskému. Ctihodní akademici tím nebyli nadšeni, nakonec sice doporučení dali, ovšem s odůvodněním, že „dělesloužící ředitelé významných zoologických zahrad v zahraničí zpravidla titul profesora mívají“.

V roce 1981 jsem se do pražské zoo vrátil, dostal definitivní smlouvu a s profesorem Veselovským prožil dalších sem nezapomenutelných let. Přišel rok 1988 a nad osobou páně profesorovou se začala stahovat mračna. Oslava jeho šedesátin byla sice velkolepá, ale atmosféra se s oslavou před deseti roky nedala srovnat. Mezi gratulanty se krátce mihl i Miroslav Štěpán, vedoucí tajemník Městského výboru KSČ, který jubilantovi sdělil, že s ním vedení města a strana ve funkci počítá ještě do června 1989. Většina pozvaných brzy odešla, jen u jednoho stolu kolem drobného tmavookého muže se dlouho do večera bavilo několik zaměstnanců. Patřili k dobře informovaným, kteří už tenkrát věděli, že onen muž se s největší pravděpodobností z vůle strany brzy ujme vedení zahrady. Změna přišla dříve než se kdo nadál. Krátce před vánocemi, 21. prosince 1988, byl prof. Veselovský z místa ředitele s okamžitou platností odvolán. Zpráva se po zahradě roznesla jako blesk. Krátce po poledni se pan profesor přišel rozloučit. Do poloprázdné klubovny prosvětlené slábnoucími paprsky zimního slunce vešel zlomený starý muž, na rtech krev z čerstvého zubařského zákroku. Hlas se mu zadržával, v očích měl stěží zadržované slzy, když poděkoval posledním věrným za společně strávená léta. Za pár dnů, po novém roce stejná klubovna praskala ve švech a nového ředitele uváděli do funkce dva členové ÚV KSČ. Jeden z nich jakoby vycítil tázavé pohledy některých přítomných a přispěchal s argumentem: „nemyslete si, pan doktor a váš nový ředitel i když je lékař, je i odborník na zvířata, vždyť, doma odchovával malého šimpanze“. Na počátku roku 1989, v době předávání funkce, se profesor Veselovský pokusil navrhnout, že by na část úvazku v zahradě zůstal a pokračoval v budování vědeckého centra, ale neuspěl. Zřízení vědeckého pracoviště v pražské zoo, které by se na odborné úrovni zabývalo problematikou chovu zvířat v lidské péči bylo dlouhodobým snem profesora Veselovského. Od svého příchodu do čela pražské zoo v roce 1959 se snažil o aplikaci vědeckých přístupů a moderních zoologických poznatků do zaběhnutých chovatelských postupů v zoologických zahradách, které na konci 50. let minulého století ještě vycházely

z letitých praktik chovu zvířat v cirkusech. Využitím etologických poznatků v oblasti sociálního chování, biorytmů, fyziologie výživy a obohacování jejich ubikací a denního režimu poznatků se jemu a jeho spolupracovníkům podařilo podstatně změnit životní podmínky zvířat chovaných v českých zoologických zahradách. Biologizace chovů předznamenala novou éru rozvoje zoologických zahrad, kdy se řečeno slovy profesora Veselovského, zoologické zahrady staly z „konzumentů“ živočišných druhů naopak jejich „producenty“. Splnění snu se mu téměř podařilo realizovat, když v roce 1987 vzniklo společné vědecké pracoviště Akademie věd ČR a Zoo Praha. Mělo se zabývat studiem mateřského chování vyšších obratlovců, způsoby zvířecí komunikace a posléze na vědecké úrovni řešit projevy imprintingu, stereotypií a dalších chovatelských problémů. Bohužel existence pracoviště neměla dlouhého trvání, počátkem roku 1989 z něj odešli pracovníci akademie a posléze bylo bez náhrady zrušeno. Nevyšel ani návrat na katedru zoologie Přírodovědecké fakulty UK.

Nakonec profesor Veselovský zakotvil ve Fyziologickém ústavu Akademie věd. Zanedlouho přišel konec roku 1989 a s ním listopadová revoluce. Profesor Veselovský přichází do zoo v podnikovém rozhlasu promlouvá k zaměstnancům a vyzývá je k odporu vůči stávajícímu vedení. Nepochybně ve skrytu duše doufal v návrat, byť mu muselo být jasné, že by byl jen dočasný. Život šel ale dál a profesor Veselovský už podruhé do stejné řeky nevstoupil. I když mu v té době bylo jedenašedesát, na odpočinek a důchod ani nepomyslel. Po čtyřech letech strávených v Akademii věd začal nakonec přenášet zoologii a etologii na Jihočeské univerzitě. České Budějovice se staly jeho druhým domovem na dlouhých třináct let. S nuceným odchodem z pražské zoologické zahrady se ale nikdy nevyrovnal, do Troje ho to stále táhlo. Přestože na konci 90. let prošel jeho vztah k zahradě velkou krizí, nakonec se vrátil a začal znovu přednášet etologii na pražské katedře zoologie. Čas od času jsme jej v zahradě potkávali s hloučkem studentů jak pomalu kráčí od výběhu k výběhu, od pavilonu k pavilonu. Profesor Veselovský totiž nikdy nepřestával razit zásadu, že studenti zoologie by měli znát zvířata nejen z obrázků či dokonce jen z tkáňových kultur a vzorků DNA, ale měli by je vidět živá a především by si měli najít čas a sledovat jejich životní projevy. Vždy se snažil předávat poznatky a dělit se o zkušenosti s mladými lidmi, mezi studenty prožil téměř pět desítek let. Usiloval o výchovu zoologů schopných posuzovat věci kolem sebe komplexně a po zralé úvaze. Vždy byl odpůrcem příliš jednostranné odborné specializace, naopak doporučoval co nejširší přírodovědnou erudici. V posledních letech nesl se zřejmou nelibostí nový systém studia, kdy si studenti mohou téměř libovolně vybírat předměty a během studia se tak vyhýbají oborům, které jim připadají obtížné, zbytečné nebo nezajímavé. Často se tázal jak mohou vlastně zoologové zkoumat a objektivně a hodnotit svět živočišné říše z ekologického hlediska, aniž by se alespoň základním způsobem orientovali v botanických disciplínách či chemii. On sám, ač původním zaměřením ornitolog, se dokázal vyznat v základech všech biologických disciplín. Své žáky vždy vedl k citlivému vztahu a pokoře vůči přírodě. Od počátku se snažil u nich probudit zájem k pozornému vnímání okolního světa. Každému zájemci o studium zoologie doporučoval, aby nejprve sledoval životní projevy našich obyčejných a zdánlivě málo zajímavých druhů živočichů.

Je až neuvěřitelné, jak symbolicky se nakonec s milovanou zoologickou zahradou v Praze - Troji rozloučil. Na jubilejní slavnosti, 28. září 2006, za teplého slunečného

podzimního poledne, kdy jeho milovaná zahrada oslavila 75. výročí otevření, usedl do ředitelského křesla zakladatele zahrady profesora Jandy a vyprávěl. Ještě hodnou dobu po skončení oficiálního programu podepisoval své knihy, evidentně šťastný, obklopen hloučkem hlavně mladých lidí odpovídal na zvědavé dotazy. Ve chvíli kdy ze zahrady odcházel, nikdo netušil, ani on sám, že je to naposledy. Krátce po jeho skonu uctila památku profesora Veselovského katedra zoologie přírodovědecké fakulty UK, jeho milovaná Alma mater. Velká zoologická posluchárna byla zaplněná do posledního místa. Vpředu vrstevníci a kolegové, jinak všude mladí lidé, studenti. Jak se střídali jednotliví řečníci, zprvu vážná a smutná atmosféra brala za své a nakonec při vzpomínkách vrstevníků mnohokrát zazněl smích, profesor Veselovský se ještě za svého života stal legendou a jeho život označil víc než výstižně jeho kolega docent Vladimír Hanák za „bohatýrský“. V pátek 1. prosince 2006 pak přišel definitivní okamžik – rozloučení. V zaplněné obřadní síni se sešli jeho bývalí i současní spolupracovníci, zástupci českých a slovenských zoologických zahrad, vysokých škol, studenti, žáci, přátelé i známí. Ona společnost byla připomínkou zvláštního světa, který spojovala láska a úcta k přírodě a všemu živému, světa jež on sám pomáhal vytvářet a jehož byl nedílnou součástí. Rozloučit se přišli i někdejší spolupracovníci, kteří se s ním v průběhu let pracovně nebo názorově rozešli. Charisma jeho osobnosti dalo zapomenout na všechny spory a rozpory. S odchodem profesora Veselovského totiž odešel i kus života každého, kdo měl možnost ho blíže znát nebo s ním pracovat.

Jeho učitel a později blízký přítel profesor Konrád Lorenz kdysi napsal : „*Neexistuje dobrý a úspěšný biolog, který by ke svému poslání nebyl dospěl z vroucího potěšení z krás živého tvorstva a kterému by potěšení získané z tohoto povolání neprohloubilo radost z existence přírody a práce.*“ Nic podle mého soudu nevystihuje profesora Veselovského, jeho dílo a životní kredo, jako těchto pár řádek.

Praha, 10. 11. 2008

Bibliografie Prof. Zdeňka Veselovského

Publikace jsou řazeny podle roků, v případě autorství více článků-knih v jednom roce podle abecedního pořadí titulů. Bibliografie byla vytvořena na základě podkladů pana profesora Veselovského a České zoologické bibliotéky a doladěna J. Robovským, P. Jirákovou, V. Hanákem a E. Kúsem. Kompletní soupis populárně vědeckých článků uveřejněných v časopisech *Vesmír* a *Živě* byl vytvořen díky pomoci obou časopisů. Za upozornění na detektivku Václav Erbena děkujeme Romanu Fuchsovi. S ohledem k rozsáhlé publikační činnosti prof. Z. Veselovského není vyloučeno, že nám některé publikace (např. předmluvy, doslovy, recenze apod.) mohly uniknout. Za případné upozornění na ně (jakož i za zpřesnění některých nepřesně uvedených citací) budeme vděční (kontaktní osoba: Jan Robovský, e-mail: jrobovsky@seznam.cz).

Poznámka: Dělení publikací na odborné a populárně naučné je někdy nepřesné (např. pro tematický překryv či závažnost sdělovaného).

Odborné práce

1. VESELOVSKÝ Z., 1944: O tahu vodních a bahenních ptáků na Jaroměřsku. *Sylvia* **VIII**: 21–22.
2. VESELOVSKÝ Z., 1945: O jarním tahu vzácnějšího vodního ptactva v roce 1944 na Jaroměřsku. *Československý ornitolog* **12**: 31–32.
3. VESELOVSKÝ Z., 1948: Jarní tah vzácnějšího ptactva na Jaroměřsku v roce 1944. *Věda přírodní* **1**: 23–24.
4. VESELOVSKÝ Z., 1950: Příspěvek k poznání avifauny Novozámeckého rybníku u České Lípy. *Ochrana přírody* **V**: 116–121.
5. VESELOVSKÝ Z., 1951: Postembryonální vývoj kachny chocholaté (*Nyroca fuligula*). *Sylvia* **XIII**: 1–19.
6. VESELOVSKÝ Z. & KUX Z., 1951: Příspěvek k biologii kachen zrzohlavých (*Netta rufina* Pall.) a hus velkých (*Anser anser* L.) na ornithologické rezervaci v Lednici. *Sylvia* **13(1)**: 31.
7. VESELOVSKÝ Z., 1952: Postembryonální vývoj našich divokých kachen. *Sylvia* **XIV**: 354–376.
8. VESELOVSKÝ Z., 1952: Die Schwimmbewegungen der Tauchenten (Gatt. *Aythya*). *Věstník Československé společnosti zoologické* **XVI**: 354–376.
9. VESELOVSKÝ Z., 1952: Srovnání dvou kachních rodů *Anas* a *Aythya* I. - IV. (Vnější morfologie, Postembryonální vývoj, Mechanika potápění, Anatomické přizpůsobení vodnímu prostředí). Disertační práce, Přírodovědecká fakulta UK, Praha, 153 str.

10. VESELOVSKÝ Z., 1953: Příspěvek k poznání postembryonálního vývoje nandu (*Rhea americana*). *Sylvia* **XIV**: 82-90.
11. VESELOVSKÝ Z., 1953: Zoologické zahrady dneška. *Sborník přednášek spol. muzea*: 1-5.
12. VESELOVSKÝ Z., 1954: O mřížích - psychologický význam pro návštěvníky i zvířata. *Zpravodaj československých zoologických zahrad* (**1954**): 1-14.
13. VESELOVSKÝ Z., 1956: Die künstliche Aufzucht von Nandus (*Rhea americana*). *Zoologischer Garten (Der Zoologische Garten)* **21(4)**: 250-263.
14. VESELOVSKÝ Z., 1956: Pokus o systematické srovnání našich druhů divokých kachen na základě jejich ontogeneze. *Sborník přednášek I. celostátní konference Československé společnosti ornitologické*: 77-82.
15. VESELOVSKÝ Z., 1957: Die Schwimmbewegungen der Tauchenten und die anatomische Vergleichung der Gattung *Anas* und *Aythya*. *Falke (Sonderheft)* **3**: 50-60.
16. VESELOVSKÝ Z. & ŠÁMALOVÁ A., 1959: Příspěvek k poznání pelichání u tučňáka brýlového (*Spheniscus demersus*). *Sylvia* **XIV**: 245-252.
17. VESELOVSKÝ Z., 1962: Hand rearing of Syrian Hyrax (*Procavia c. syriaca*) at Prague Zoo. *Proceedings of the XVIIth Annual Conference of IUDZG* (**1962**): ?
18. VESELOVSKÝ Z., 1963: Breeding and breeding behaviour of rare Chinese Goral (*Nemorhaedus goral*). *Proceedings of the XVIIIth Annual Conference of IUDZG* (**1963**): 15-16.
19. VESELOVSKÝ Z., 1963: Význam zoologických zahrad pro záchranu vymírajících a ohrožených druhů ptáků. *Sborník přednášek III. celostátní konference Československé společnosti ornitologické*: 15-16.
20. VESELOVSKÝ Z., 1964: Breeding and reintroduction of the Eagle Owl at Prague Zoo. *Proceedings of the IXXth Annual Conference of IUDZG* (**1964**): 35-38.
21. VESELOVSKÝ Z., 1964: The problems of preservation of Asian Equids with the special regard to the Przewalski horse. *Proceedings of the Symposium: Zoos and Conservation, (London)*: 20-24.
22. VESELOVSKÝ Z., 1964: Zoologické zahrady a jejich význam pro poznání biologie savců. *Lynx* **3**: 93-101.
23. VESELOVSKÁ A. & VESELOVSKÝ Z., 1964: Výskyt pěnice mistrovské (*Sylvia hortensis*) v ČSSR. *Zoologické listy* **13(2)**: 180-181.
24. VESELOVSKÝ Z. & VESELOVSKÁ A., 1964: Die Orpheusgrasmücke (*Sylvia hortensis*) in der Tschechoslowakei. *Beiträge zur Vogelkunde* **IX(6)**: 389-392.
25. VESELOVSKÝ Z. & VOLF J., 1964: Breeding and care of rare Asian Equids at

Prague Zoo. *International Zoo Yearbook* 5: 27-28.

26. VESELOVSKÝ Z., 1965: Remarks to the number of some rare Asian Equids. *Proceedings of the XXth Annual Conference of IUDZG (1965)*: 38-40.
27. VESELOVSKÝ Z., 1965: Über die Biologie des sibirischen Tiger in freier Wildbahn und in der Gefangenschaft. *Proceedings of the XXth Annual Conference of IUDZG (1965)*: 12-15.
28. VESELOVSKÝ Z. & GRUNDOVÁ S., 1965: Beitrag zur Kenntnis des Dschungar-Hamsters, *Phodopus sungorus* (Pallas, 1773). *Zeitschrift für Säugetierkunde* 30(5): 305-311.
29. VESELOVSKÝ Z., 1966: Beitrag zur Kenntnis der systematischen Stellung der Kolbenente (*Netta rufina* Pallas). *Věstník Československé společnosti zoologické* 30(1): 77-90.
30. VESELOVSKÝ Z., 1966: A contribution to the knowledge of the reproduction and growth of the Two-toed Sloth (*Choloepus didactylus*) at Prague Zoo. *International Zoo Yearbook* 6: 147-153.
31. VESELOVSKÝ Z., 1966: Educational work of the Prague Zoo. *International Zoo Yearbook* 6: 242-244.
32. VESELOVSKÝ Z., 1966: Chov a biologie tany obecné (*Tupaia glis*, Diard 1820). *Lynx* 6: 179-184.
33. VESELOVSKÝ Z., 1966: Morfologická a etologická studie o huse kuří (*Cereopsis novaehollandiae*). Kandidátská disertační práce, Přírodovědecká fakulta UK, Praha, 219 str.
34. VESELOVSKÝ Z., 1966: Zoologické zahrady v ČSSR. *Věstník Československé společnosti zoologické* 30: 380-381.
35. VESELOVSKÝ Z., 1967: The Amur Tiger in the wild and in captivity. *International Zoo Yearbook* 7: 210-215.
36. VESELOVSKÝ Z., 1967: Keeping and Behaviour of Cape Barren Goose. *Proceedings of the XXIIth Annual Conference of IUDZG (1967)*: 22-25.
37. VESELOVSKÝ Z., 1967: Observation on the breeding and physiology of the Siberian Tiger. *Proceedings of the XXIIth Annual Conference of IUDZG (1967)*: 55-58.
38. VESELOVSKÝ Z., 1967: Das Studium der postembryonalen Entwicklung einiger Entenvögel und ihre Bedeutung zur Kenntnis der Systematik dieser Gruppe. *Mitteilungen aus der Max-Planck-Gesellschaft* XXIV: 24 - 26.
39. VESELOVSKÝ Z. & VESELOVSKÁ A., 1968: Beobachtungen aus dem Kaziranga Naturschutzgebiet. *Zeitschrift des Kölner Zoo* (1968): 77-81.

40. VESELOVSKÝ Z., 1968: Indian Wildlife so much to save. *Proceedings of the XXIIIth Annual Conference of IUDZG (1968)*: 32-34.
41. VESELOVSKÝ Z. & VESELOVSKÁ A., 1968: Mammaliologické poznámky z rezervace Kaziranga (Assam, Indie). *Lynx* **9**: 98-105.
42. VESELOVSKÝ Z., 1969: Beitrag zur Kenntnis des Fortpflanzungsverhaltens der Kängurus, *Zoologischer Garten* **37**: 93-102.
43. VESELOVSKÝ Z., 1969: The importance of imprinting for breeding of Waterfowl. *Proceedings of the XXIVth Annual Conference of IUDZG (1969)*: 42-44.
44. VESELOVSKÝ Z., 1970: Breeding Biology of Siberian Tiger. *Zoologischer Garten* **38(3/4)**: 181-186.
45. VESELOVSKÝ Z., 1970: Einige Beobachtungen des Verhaltens der Vögel zu überoptimalen Ei-Attrapen. *Zoologischer Garten* **39(1/6)**: 290-294.
46. VESELOVSKÝ Z., 1970: Some interesting cases of play in birds. *Proceedings of the XXVth Annual Conference of IUDZG (1970)*: 17-18.
47. VESELOVSKÝ Z., 1970: Das Verhalten der Hühnergans und ihre phylogenetische Verhältnisse zu Tadornini. *Sammlung der Vorträge auf dem Internationalen Zoologischen Symposium, das vom Zool. Garten in Bratislava am 5. Mai 1970 veranstaltet wurde*: 131-136.
48. VESELOVSKÝ Z., 1970: Zur Ethologie der Hühnergans (*Cereopsis novaehollandiae* Lath.). *Zeitschrift für Tierpsychologie* **27**: 915 -945.
49. VESELOVSKÝ Z., 1971: Biologie der Zucht der Wasservögel in der Gefangenschaft. *ZOO Budapest - Wissenschaftliche Hefte*: 154-162.
50. VESELOVSKÝ Z., 1971: Die Geschichte des Prager Zoologischen Gartens und seine Rolle für die Biophylaxie. *Zoli (Basel)*: 45-49.
51. VESELOVSKÝ Z., 1971: Zoologické zahrady a ochrana fauny. *Ochrana fauny V*: 145-151.
52. VESELOVSKÝ Z., 1972: Breeding a breeding biology of Cape Barren Goose. *International Zoo Yearbook* **8**: 48-52.
53. VESELOVSKÝ Z., 1972: Breeding and social biology of the Maned Wolf at Prague ZOO. *Proceedings of the XXVIIth Annual Conference of IUDZG (1972)*: 13-16.
54. VESELOVSKÝ Z., 1973: Conservation and conservation teaching in zoological gardens. *Animals and Zoos (Tokyo)* **10**: 346-347.
55. VESELOVSKÝ Z., 1973: Notes of Anatidae of Australia. *IUDZG News* **1**: 9-12.
56. VESELOVSKÝ Z., 1973: Some cases of symbiosis at the Prague ZOO. *Proceedings of the XXVIIIth Annual Conference of IUDZG (1973)*: 34.

57. VESELOVSKÝ Z., 1974: Breeding biology of Cheetah (*Acinonyx jubatus*) at Prague Zoo. *Proceedings of the XXIXth Annual Conference of IUDZG (1974)*: 85-86.
58. VESELOVSKÝ Z., 1974: Breeding of rare mammals at Prague zoo. *IUDZG News* 2: 5-6.
59. VESELOVSKÝ Z., 1974: Preliminary report of endangered species of birds and mammals in Assam. *SSC Newsletter* 4: 3-5.
60. VESELOVSKÝ Z., 1975: Comparative ethology in the order Anseriformes. *Activ.nerv.super.* 17(1): 70-74.
61. VESELOVSKÝ Z., 1975: Notes on the Breeding of Cheetah (*Acinonyx jubatus* Schreber) at Prague zoo. *Zoologischer Garten* 45: 28-44.
62. VESELOVSKÝ Z., 1975: Tierspiele. *Wissenschaft und Fortschritt* 25(2): 81-84.
63. VESELOVSKÝ Z., 1975: Zoologické zahrady, jejich problematika a význam pro velkoměsto. *Sborník konference veterinárních lékařů RVHP, Praha*: 54-65.
64. HANÁK V., HERÁŇ I., DOBRORUKA L. J., FEJFAR O., GAISLER J., HANZÁK J., MAZÁK V., VESELOVSKÝ Z. VOLF J., 1975: Přehled soustavy a české názvy savců. *Lynx suppl.* IV: 1-144.
65. VESELOVSKÝ Z., 1976: Beitrag zur Kenntnis der Ruderente (*Oxyura leucocephala* Scopoli, 1869). *Beiträge zur Vogelkunde* 22(3/4): 105-114.
66. VESELOVSKÝ Z., 1976: Biological Notes on the Australian Radjah Shelduck (*Tadorna radjah rufitergum* Hartert, 1905) (Anseriformes). *Věstník Československé společnosti zoologické* XL(1): 64-74.
67. VESELOVSKÝ Z., 1976: Die biologische Bildung der Jugendtlichen im Zoologischem Garten Prag. *Milu* 6: 634-636.
68. VESELOVSKÝ Z., 1976: Field study of the Great Bower Bird (*Chlamydera nuchalis*) *Proceedings of the XXXIth Annual Conference of IUDZG (1976)*: 31-34(?).
69. VESELOVSKÝ Z., 1976: Chairmans report of the SSC Przewalski Horse Group. *2nd World Conference on Breeding of Endangered Species in Captivity (London)*: 28-29.
70. VESELOVSKÝ Z., 1976: Porod žirafy Rotschildovy (*Giraffa camelopardalis rotschildi* Lydekker, 1903) v pražské zoologické zahradě. *Lynx* 18: 113-118.
71. VESELOVSKÝ Z., 1976: Reproduction of the Two-toed Sloth (*Choloepus didactylus*) at Prague ZOO. *Proceedings of the XXXIth Annual Conference of IUDZG (1976)*: 31-34(?).
72. VESELOVSKÝ Z., 1977: Úvodem trochu jinak. Jak vystavovat červenku obecnou

- (*Erithacus rubecula*). *Gazella* **1(4)**: 15-16.
73. VESELOVSKÝ Z., 1977(?): Zoologické zahrady a ochrana fauny. *Věstník Československé společnosti zoologické* ? : 10-12.
 74. VESELOVSKÝ Z., GAISLER J., HERÁŇ I., KOVALČÍKOVÁ M., KOVALČÍK K. & DUŠEK J., 1977: Co je to etologie a jaké jsou její cíle. Část I. *Biologické listy* **42(4)**: 296-306.
 75. VESELOVSKÝ Z., 1978: Beobachtung zur Biologie und Verhalten des Grossen Kragenlaubenvogels (*Chlamydera nuchalis*). *Journal für Ornithologie* **119(1)**: 74-90.
 76. VESELOVSKÝ Z., 1979: A field study of Australian Bower Birds. *Přírodovědecké práce ústavů ČSAV* **13(8)**: 1-29.
 77. VESELOVSKÝ Z., 1980: A Lynx story. *Liber amic. W. Van den Bergh*, Amsterdam: 216-218.
 78. VESELOVSKÝ Z., 1980: Zoologické zahrady a ochrana životního prostředí. *Sborník prací(?)*: 27-32.
 79. VESELOVSKÝ Z., 1982: Artiodactyla management at Prague zoo. *Proceedings of the XXXVIth Annual Conference of IUDZG (1982)*: ?
 80. VESELOVSKÝ Z., 1982: Program úkolů české sekce ICBP na účinnou ochranu ptáků. *Naší přírodou* **2(8)**: 6-7.
 81. VESELOVSKÝ Z., 1982: Příspěvek k poznání hlasových projevů samců tribu Tadornini. *Gazella* **3(1)**: 55-56.
 82. VESELOVSKÝ Z., 1982(?): New conservation strategy in Przewalski horses, realistic proposals. *SSC Chicago*: 32-35.
 83. VESELOVSKÝ Z., 1983: Konvergence v chování ve fylogenezi řádu Anseriformes. *Sborník z 10. etologické konference*: 23-24.
 84. VESELOVSKÝ Z., 1983: Ochrana genofondu a její problémy. *Gazella* **3(2)**: 43-48.
 85. VESELOVSKÝ Z., 1983: Zoological Gardens as Noah's Ark of the future - an extension of petkeeping? *Proceedings of the International Symposium on the Occasion of the 80th Birthday of Nobel Prize Winner prof. K. Lorenz (Wien)*: 82-96.
 86. VESELOVSKÝ Z., 1984: Dvojčata u hrocha obojživelného (*Hippopotamus amphibius* L.). *Gazella* **3(3)**: 115-118.
 87. VESELOVSKÝ Z., 1984: Kajka mořská (*Somateria mollissima*) jako ekoetologický model. *Sborník z 11. etologické konference*: 20-23.
 88. VESELOVSKÝ Z., 1984: Problematika a otázky přírodovědeckého výzkumu v resortu ministerstva kultury ČSR. *Sborník vědecké konference MK ČSR*: 93-96.

89. VESELOVSKÝ Z., 1984: Problémy záchrany živočišného genofondu. *Sborník z 11. etologické konference*: 41-42.
90. VESELOVSKÝ Z., 1984: Zoological gardens - research and conservation of wildlife in Czechoslovakia. *4th World conference on breeding of endangered species in captivity, Flevohof Holland*: 12-15.
91. VESELOVSKÝ Z., 1984: Zoologická zahrada v Praze z ptačí perspektivy. *Gazella* **3(3)**: 115-118.
92. VESELOVSKÝ Z., 1985: Etologie a etomorfologie tribu Tadornini jako vývojového modelu řádu Anseriformes. Doktorská disertační práce, 594 str.
93. VESELOVSKÝ Z., 1985: Příspěvek k poznání hnízdní biologie čaje chocholaté (*Chauna torquata* (Oken 1816)). *Gazella* **3(4)**: 93-119.
94. VESELOVSKÝ Z., 1986: Individuální rozdíly v hlasových signálech samců husice rezavé (*Tadorna ferruginea* (Pallas, 1764)). *Gazella* **13**: 139-144.
95. VESELOVSKÝ Z., 1986: Živočich a jeho vnímání podnětů z okolního prostředí. *Životné prostredie* **20**: 292-298.
96. NOVÁKOVÁ J., PŘISTOUPIL T. I. & VESELOVSKÝ Z., 1986: Disociační křivky oxyhemoglobinu u potápivých a plavavých kachen *in vitro*. *Gazella* **13**: 145-148.
97. VESELOVSKÝ Z., 1987: Beitrag zur Kenntnis des Brutverhaltens des Schopfwehrvogels (*Chauna torquata*). *Zoologischer Garten* **56(4/5)**: 363-384.
98. VESELOVSKÝ Z., 1987: Problémy záchrany druhů ohrožených vyhubením. *Sborník sjezdu Československé společnosti zoologické*: 39-42.
99. NOVÁKOVÁ J., VESELOVSKÝ Z. & KUČERA K., 1987: Příspěvek k fylogenezi řádu vrubozobých (Anseriformes). *Gazella* **14**: 105-108.
100. VESELOVSKÝ Z., 1988: Individual differences in birds calls. *Proceedings of the XXXXIIth Annual Conference of IUDZG (1988)*: 31-32.
101. VESELOVSKÝ Z., 1988: Káně lesní - pták roku. *Naší přírodou* **2(8)**: 82.
102. VESELOVSKÝ Z., 1988: Poznámky k postembryonálnímu růstu mláďat řádu Anseriformes. *Gazella* **15**: 115-124.
103. VESELOVSKÝ Z., 1989: Beitrag zur Kenntnis der Blauflügelgans *Cyanochen cyanopterus*. *Zoologischer Garten* **59(2)**: 129-142.
104. VESELOVSKÝ Z., 1989: Jährliche Verhaltensänderungen in Abhängigkeit von der Hormonmenge im Blutplasma bei der Rostgans (*Tadorna ferruginea*) (Aves). *Věstník Československé společnosti zoologické* **53**: 233-240.
105. VESELOVSKÝ Z., 1989: Jak a proč chránit přírodu? *Myslivost* **(2)**: 33.

106. VESELOVSKÝ Z., 1989: Motivační analýza chování na příkladu husice rezavé (*Tadorna ferruginea*). *Gazella* **16**: 71-84.
107. VESELOVSKÝ Z., 1991: Vztah hormonálních hladin v krvi k celoročnímu chování husice rezavé (*Tadorna ferruginea*). *Sborník z 18. etologické konference*: 4.
108. VESELOVSKÝ Z., 1992: Jährliche Änderungen des Hetzen bei der Gattung *Tadorna*. *Proceedings of the 13. Europaen Ethological Conference* (Praha): 138-139.
109. VESELOVSKÝ Z., 1992: Magellan Goose (*Chloephaga picta* (Gmelin 1789), Anseriformes) - as a model of convergent behaviour. *Věstník Československé společnosti zoologické* **56**: 229-240.
110. VESELOVSKÝ Z., 1993: Analýza ponoukacího chování samic rodu *Tadorna*. *Sylvia* **29**: 41-56.
111. VESELOVSKÝ Z., 1993: Zamyšlení nad reintrodukcí. *Veronica* **VII(4)**: 8-11.
112. VESELOVSKÝ Z., 1994: Etologie člověka a živočichů. *Živa* **XLII(4)**: 187-189.
113. VESELOVSKÝ Z., 1994: Jsme ještě lovci? *Ochrana přírody* **49**: 99-103.
114. VESELOVSKÝ Z., 1994. Lidé a zvířata. *Praktický lékař* **12**: 592-594.
115. VESELOVSKÝ Z., 1995. Záchrana a ochrana zvířat. *Sborník Příroda (Západočeské muzeum v Plzni)* **2**: 1420.
116. VESELOVSKÝ Z., 1996: Jahreszeitliche Veränderungen im Verhalten durch hormonale Faktoren bei der Rostgans (*Tadorna ferruginea*). *Zoologischer Garten* **66(4)**: 218-224.
117. VESELOVSKÝ Z., 1996: Příspěvek k poznání rodičovské péče u vrubozobých (Anseriformes). *Gazella* **23**: 125-142.
118. VESELOVSKÝ Z., 1997: Co rozumíme ptačí biokomunikací? *Sborník abstraktů 9. sjezdu českých zoologů*: 52-53.
119. VESELOVSKÝ Z., 1997: New hope for the reintroduction of Przewalski Horse in Mongolia ad China. *Proceedings of the Lth Annual Conference of IUDZG (1997)*: 34
120. VESELOVSKÝ Z., 1997: Přežijí zoologické zahrady rok 2000? *Sborník abstraktů 9. sjezdu českých zoologů*: 54-55.
121. ROBOVSKÝ J., VESELOVSKÝ Z., GATTERMANN R. & NEUMANN V., 2004: Profesor Ludwig Freund a jeho přínos pro mammaliologii. *Lynx* **35**: 281-288.
122. VESELOVSKÝ Z., 2006: Budoucnost zoologických zahrad. *Gazella* **33**: 129-140.

Knihy

1. KOMÁREK J., VOGEL Z., AUGUSTA J., STRNAD K., PURKYNĚ C., ŠTĚPÁNEK O., TUREK A., JAROŠ Z. & VESELOVSKÝ Z., 1952: *Naše zoo*. Orbis Praha, 337 str., (druhé vydání), fotografie: J. SEGET, Z. VOGEL, R. PUCHOLT & V. J. ZNAMENÁČEK, ilustrace: Z. BURIAN, plánky: B. STEHLÍK.
2. VESELOVSKÝ Z., 1954: *Myslivec hospodaří na vodě*. SZN Praha (Lesnická knihovna, malá řada, svazek 47), 70 str.
3. KUNST M., LANDA M., OLIVA O., SKUHRAVÝ V. & VESELOVSKÝ Z., 1954: *Zoologické praktikum*. NČSAV Praha, 373 str.
4. KOMÁREK J., VOGEL Z., AUGUSTA J., STRNAD K., PURKYNĚ C., ŠTĚPÁNEK O., TUREK A., JAROŠ Z. & VESELOVSKÝ Z., 1955: *Naše zoo*. Orbis Praha, 330 str., (třetí vydání), fotografie: J. SEGET, Z. VOGEL, R. PUCHOLT & V. J. ZNAMENÁČEK, ilustrace: Z. BURIAN, plánky: B. STEHLÍK.
5. PURKYNĚ C., JAROŠ Z., KRÁL J., NOHEJL J., PAVLOVIC R., TUREK A., VEGER Z. & VESELOVSKÝ Z., 1956: *Dvacet pět let Zoo Praha*. Orbis Praha, 102 str.
6. Veselovský Z., 1958. *Přednášky z myslivosti*. SZN Praha, ? str., spoluautorství.
7. HANZÁK J. & VESELOVSKÝ Z., 1960: *Světlem zvířat*. 1. díl: *Savci*. SNDK Praha, 510 str., ilustrace: A. POSPÍŠIL, (první vydání).
8. VESELOVSKÝ Z., 1964: *Praobyčejná zvířata*. Mladá fronta Praha, 298 str., ilustrace: D. ČERNÁ, fotografie: R. PUCHOLT.
9. DOSTÁL J. (a kolektiv), 1964: *Rok v přírodě*. Orbis Praha, 323 str., spoluautorství.
10. KRÁL J. (a kolektiv) 1964: *Pražská zoo: několik slov o zvířatech a lidech okolo nich*. Orbis Praha, 108 str., spoluautorství.
11. HANZÁK J. & VESELOVSKÝ Z., 1965: *Světlem zvířat*. 1. díl: *Savci*. SNDK Praha, 558 str., ilustrace: A. POSPÍŠIL, (druhé rozšířené vydání).
12. HANZÁK J., VESELOVSKÝ Z. & STEPHEN D., 1968: *Collins Encyclopedia of Animals*. Collins London , 472 str., ilustrace: A. POSPÍŠIL.
13. VESELOVSKÝ Z., 1969: *Výlet do třetihor: cesta zoologa po Austrálii*. Mladá fronta Praha, 253 str., (první vydání).
14. NOVÁK V. J. A., BALON E., BUCHAR J., DEYL M., FEJFAR O., HADAČ E., HOLČÍK J., KUKALOVÁ J., LIEBL V., LOM J., LYSENKO O., MÁLEK I., OLIVA O., SLABÝ O., ŠPINAR Z., ULLMANN J., VESELOVSKÝ Z. & VLČEK E., 1969: *Historický vývoj organismů: fylogeneze mikroorganismů, rostlin a živočichů*. Academia Praha,

836 str.

15. VESELOVSKÝ Z., 1970: *Praobyčajné zvieratá*. Obzor Bratislava, 253 str., překlad z české verze (M. NOVACKÝ), ilustrace: D. ČERNÁ, fotografie: R. PUCHOLT.
16. VESELOVSKÝ Z., 1971: *Sind Tiere anders?* Bertelsmann Lexikon-Verlag Berlin, 206 str., překlad z české verze (E. THIELE), předmluva: V. MAZÁK.
17. VESELOVSKÝ Z., 1971: *Zijn dieren anders*. Uitgeverij Helmond Amsterdam, 207 str., překlad z české verze (KEES VAN SPIERINGS), předmluva: V. LANGENHOFF.
18. VESELOVSKÝ Z., 1971: *Zoo Praha: umíme se dívat na zvířata?* Zoo Praha Praha, 152 str., ilustrace: J. ROŽÁNKOVÁ, fotografie: P. POLÁK.
19. VESELOVSKÝ Z., 1972: *Are animals different?* Methuen London, 207 str., překlad z německé verze (A. RASA, editor M. BOORER).
20. VESELOVSKÝ Z., 1973: *Znamy sie tylko z widzenia*. Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne Warszawa, 208 str., předklad z české verze (M. SZEŁĘGIEWICZ), předmluva: P. KORDA.
21. VESELOVSKÝ Z., 1974: *Vždyť jsou to jen zvířata*. Mladá fronta Praha, 293 str., ilustrace: D. ČERNÁ, fotografie: R. PUCHOLT.
22. HANZÁK J. & VESELOVSKÝ Z., 1975: *Světém zvířat*. 1. díl: *Savci*. Albatros Praha, 557 str., ilustrace: A. POSPÍŠIL, (třetí vydání).
23. VESELOVSKÝ Z., 1976: *Hlasy džungle*. Orbis Praha, 209 str., ilustrace: A. ČEPICKÁ.
24. VESELOVSKÝ Z., 1977: *Ausflug ins Tertiär. Ein Zoologe reist durch Australien*. Brockhaus Leipzig, 260 str., překlad z české verze (D. LOKYS).
25. VESELOVSKÝ Z., 1977: *Sloni a jejich příbuzní*. SZN Praha, 123 str., (první vydání).
26. VESELOVSKÝ Z., 1979: *Neobiknovenoto pri životnite. Kolko malko gi poznavame*. Zemizdat Sofija, 445 str., překlad z české verze (P. SPIROV).
27. VESELOVSKÝ Z., 1981: *Sloni a jejich příbuzní*. SZN Praha, 123 str., (druhé vydání).
28. VESELOVSKÝ Z., VOLF J. J. & FELIX J., 1983: *Všední den v pražské ZOO*. Albatros Praha, 158 str., (první vydání).
29. VESELOVSKÝ Z., 1984. *Tučňáci*. SZN Praha, 172 str.
30. VESELOVSKÝ Z., 1986: *Głosy dżungli*. Wiedza Powszechna Warszawa, 248 str., překlad z české verze (E. HUNCA).
31. VESELOVSKÝ Z., 1986: *Výlet do třetihor*. Mladá fronta Praha, 318 str., (druhé rozšířené a přepracované vydání).

32. VESELOVSKÝ Z., 1987: *Ptáci a voda*. Academia Praha, 129 str.
33. VESELOVSKÝ Z., 1988: *K pramenům Orinoka*,. Panorama Praha, 368 str., ilustrace: J. DUNGEL.
34. VESELOVSKÝ Z., VOLF J. J. & FELIX J., 1990: *Všední den v pražské ZOO*. Albatros Praha, 157 str., (druhé vydání).
35. VESELOVSKÝ Z., 1991: *Abeceda zvířat: Šimpanz*. Panorama Praha, 20 str., ilustrace: J. DUNGEL.
36. VESELOVSKÝ Z., VOLF J. & FELIX J., 1991: *60 let pražské ZOO*. Albatros Praha, 24 str.
37. VESELOVSKÝ Z., 1992: *Abeceda zvířat: Rys*. Panorama Praha, 20 str., ilustrace: J. DUNGEL, fotografie: L. KUNC.
38. VESELOVSKÝ Z., 1992: *Chováme se jako zvířata? Etologie člověka a živočichů*. Panorama Praha 1992, 244 str., ilustrace: J. DUNGEL.
39. HUDEC K. (a kolektiv), 1994: *Fauna ČR a SR*. Svazek: 27, díl: 1: *Ptáci*. Academia Praha, 669 str., spoluautorství.
40. VESELOVSKÝ Z., 1995: *Dobytí Tróje, aneb i sloni mají paměť*. ISV Praha, 145 str.
41. VESELOVSKÝ Z., 1996: *Encyclopédie illustrée: Les Oiseaux*. Adaptation française de PIERRE BERTRAND. Gründ Paris, 256 str.
42. VESELOVSKÝ Z., 1996: *Illustriertes Lexikon der Vögel*. Karl Müller Verlag Erlangen, 256 str., (první vydání).
43. VESELOVSKÝ Z., 1996: *Ptáci*. Aventinum Praha, 256 str.
44. VESELOVSKÝ Z., 1996: *Le royaume des oiseaux*. Adaptation française de PIERRE BERTRAND. Gründ Paris, 440 str., ilustrace: J. DUNGEL, K. HÍSEK, A. ČEPICKÁ a další.
45. VESELOVSKÝ Z., 1996: *Le tigre*. Gründ Paris, 48 str., ilustrace: J. DUNGEL & J. MAGET.
46. VESELOVSKÝ Z., 1997: *Der Elephant*. Karl Müller Verlag Erlangen, 48 str., ilustrace: J. HOŠEK.
47. VESELOVSKÝ Z., 1997: *Le éléphant*. Gründ Paris, 48 str., ilustrace: J. HOŠEK.
48. VESELOVSKÝ Z., 1997: *Slon*. Aventinum Praha, 48 str., ilustrace: J. HOŠEK, (první vydání).
49. VESELOVSKÝ Z., 1997: *Der Tiger*. Karl Müller Verlag Erlangen, 48 str., ilustrace: J. DUNGEL & J. MAGET.
50. VESELOVSKÝ Z., 1997: *Tygr*. Aventinum Praha, 48 str., ilustrace: J. DUNGEL & J.

MAGET, (první vydání).

51. VESELOVSKÝ Z., 1998: *Encyclopédie illustrée: Les Animaux*. Adaptation française de PIERRE BERTRAND. Gründ Paris, 256 str.
52. VESELOVSKÝ Z., 1998: *Encyclopedie van vogels* Zuid Boekproducties Lisse, 256 str.
53. VESELOVSKÝ Z., 1998: *Illustriertes Lexikon der Tiere*. Karl Müller Verlag Erlangen, 256 str.
54. VESELOVSKÝ Z., 1998: *Illustriertes Lexikon der Vögel*. Karl Müller Verlag Erlangen, 256 str., (druhé vydání).
55. VESELOVSKÝ Z., 1998: *Der Otter*. Karl Müller Verlag Erlangen, 46 str., ilustrace: V. ZADRAŽIL & J. BOUČEK.
56. VESELOVSKÝ Z., 1998: *Říše zvířat*. Aventinum Praha. 256 str.
57. VESELOVSKÝ Z., 1998: *Tygrys*. Elipsa Warszawa, 48 str., ilustrace: J. DUNGEL & J. MAGET.
58. VESELOVSKÝ Z., 1998: *Vydra* Aventinum Praha, 48 str., ilustrace: V. ZADRAŽIL, (první vydání).
59. VESELOVSKÝ Z., 2000: *Člověk a zvíře*. Academia Praha, 246 str., ilustrace: J. DUNGEL.
60. VESELOVSKÝ Z., 2001: *Obecná ornitologie*. Academia Praha, 356 str., ilustrace: J. DUNGEL.
61. BELL C. (a kolektiv), 2001: *Encyclopedia of the World's Zoos*. Fitzroy Dearborn Publishers Chicago & London, 2000 str., spoluautorství.
62. VESELOVSKÝ Z., 2004: *Sloni*. Aventinum Praha, 48 str., ilustrace: J. HOŠEK, (druhé vydání).
63. VESELOVSKÝ Z., 2004: *Tygři*. Aventinum Praha, 48 str., ilustrace: J. DUNGEL & J. MAGET, (druhé vydání).
64. VESELOVSKÝ Z., 2004: *Vydry*. Aventinum Praha, 48 str., ilustrace: V. ZADRAŽIL, (druhé vydání).
65. VESELOVSKÝ Z., 2005: *Etologie. Biologie chování živočichů*. Academia Praha 2005, 408 str., ilustrace: J. DUNGEL.

Předmluvy či doslovy ke knihám

1. *Equus*. Sborník prací z I. mezinárodního symposia na ochranu koně Převalského (5.-8. září 1959, Praha). Nakladatelství ČSAV Praha, 232 str., 1961.

2. MORRIS D., 1971: *Nahá opice: zoolog studuje lidského živočicha*. Mladá fronta Praha, 154 str., překlad: L. SMUTEK.
3. VOLF J. & FELIX J., 1971: *Zvířata nad propastí*. Práce Praha, 260 str.
4. FOSSEY D., 1988: *Gorily v mlze*. Mladá fronta Praha, 285 str., překlad: A. JINDROVÁ-ŠPILAROVÁ.
5. SVOBODNÍK J., HESS L. & DVOŘÁČEK I., 1988: *Anestézie a imobilizace zvířat v zoologických zahradách*. Academia Praha, 254 str.
6. HORA J. & KAŇUCH P., 1989: *Významná ptačí území v Evropě: Československo*. Československá sekce International Council for Bird Preservation Praha, 114 str.
7. KAMARÝT J. & STEINDL R., 1989: *Filozofické problémy klasické a moderní etologie*. Academia Praha, 216 str.
8. LORENZ K. 1990: *8 smrtelných hříchů*. Panorama Praha, 99 str., překlad: P. PŘÍHODA & M. ŠPINKA.
9. MÜNDL K., 1992: *Zachraňme naději. Rozhovory s Konradem Lorenzem*. Panorama Praha, 148 str., překlad: S. HŘEBÍČKOVÁ.
10. SAMKOVÁ Z., TYLÍNEK E. & VOLF J., 1992: *ZOO útočiště zvířat*. Panorama Praha, 270 str.
11. HOLEČKOVÁ D. & BOBEK M., 2000: *Mládě milénia*. ZOO Dvůr Králové, Český Rozhlas, ESCAD Trade, 39 str.
12. ŠTASTNÝ K., BEJČEK V. & HUDEC K, 2006: *Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice, 2001-2003*. Aventinum Praha, 464 str.

Vzpomínky na jiné zoology

1. VESELOVSKÝ Z., 1952: Prof. Dr. Julius Komárek šedesátníkem. *Sylvia* **14**: 152.
2. VESELOVSKÝ Z., 1955: Prof. Dr. Julius Komárek zemřel. *Myslivost* (**1955**): 18.
3. VESELOVSKÝ Z., 1972: Jan Svatopluk Procházka – významný teoretik ochrany přírody. *Československá ochrana přírody* **13**: 317-335.
4. VESELOVSKÝ Z., 1975: Za doc. Walterem Černým. *Vesmír* **54(9)**: 279.
5. VESELOVSKÝ Z., 1976: In Memoriam doz. Dr. Walter Černý. *Věstník Československé společnosti zoologické* **XL(1)**: 1-6.
6. VESELOVSKÝ Z., 1990: Doc. Dr. Walter Černý (5.11. 1905 – 5.4. 1975). *Zprávy České společnosti ornitologické* **32**: 54.
7. VESELOVSKÝ Z., 1991: K nedožitým sedmdesátnám Veleslava Wahla. *Sylvia*

28: 135-137.

8. VESELOVSKÝ Z., 1991: Věnováno k 80. narozeninám Dr. Františka Obhlídala. *Zpravodaj Východočeské pobočky České společnosti ornitologické při Východočeském muzeu v Pardubicích* 3: 2-3.
9. VESELOVSKÝ Z., 1995: Vzpomínka na doc. Dr. W. Černého (5.11. 1905 – 5.4. 1975). *Významná ptačí území ČR – sborník referátů Kostelec nad Černými lesy, 7.-8. dubna*: 5-6.
10. VESELOVSKÝ Z., 2005: Doc. Dr. W. Černý (5.11. 1905 – 5.4. 1975). *Zprávy České společnosti ornitologické* 61: 50-51.
11. VESELOVSKÝ Z., 2006: Krátká vzpomínka na Ing. Josefa Vágnera (str. 233) v knize DUS M. „Josef Vágnér. Český lesník v Africe“ (Triality Ronov nad Doubravou, 244 str.).
12. VESELOVSKÝ Z., 2006: Vzpomínka na Dr. Lud'ka J. Dobroruku. *Zprávy ČSEtS* 20: 3.

Recenze, populárně vědecké a populární články

1. VESELOVSKÝ Z., 1943: Ptačí zajímavosti. *Vesmír* 22: 90.
2. VESELOVSKÝ Z., 1953: Čunja, seriema a hadilov. *Živa* I(1): 25-26.
3. VESELOVSKÝ Z., 1953: Díváme se na zoo. *Živa* I(2): 65-67.
4. VESELOVSKÝ Z., 1953: Kakadu růžový (*Cacatua roseicapilla*). *Živa* I(3): 111.
5. VESELOVSKÝ Z., 1953: Klokaní tajemství. *Živa* I (5): 184-185.
6. VESELOVSKÝ Z., 1953: Meina (*Acridotheres cristatellus*). *Živa* I(3): 111.
7. VESELOVSKÝ Z., 1953: Naše kachny v zajetí. *Živa* I(4): 146-148.
8. VESELOVSKÝ Z., 1953: Ondatra v severozápadních Čechách. *Vesmír* 32(1): 36.
9. VESELOVSKÝ Z., 1953: Stavba vaku u vačnatců *Živa* I(6): 229.
10. VESELOVSKÝ Z., 1953: Tukan pestrý (*Rhamphastos discolor*). *Živa* I(6): 237.
11. VESELOVSKÝ Z. & VÍŠEK V., 1953: Nové přírůstky pražské zoologické zahrady. *Živa* I(1): 28.
12. VESELOVSKÝ Z., 1954: Kraj divokých vod. *Vesmír* 33(7): 253.
13. VESELOVSKÝ Z., 1954: Kůň Převalského. *Vesmír* 33(3): 95.
14. VESELOVSKÝ Z., 1955: Plování a potápění našich kachen. *Vesmír* 34(1): 5-8.

15. VESELOVSKÝ Z., 1955: Recenze na knihu „Brouci“ od V. Javorka. *Vesmír* **34(1)**: 38.
16. VESELOVSKÝ Z., 1955: Recenze na knihu „Kynologická příručka“ od J. Kollera. *Vesmír* **34(1)**: 38.
17. VESELOVSKÝ Z., 1955: Recenze na knihu „Oživené vody“ od O. Štěpánka. *Vesmír* **34(1)**: 38.
18. VESELOVSKÝ Z., 1955: Úkoly moderních zoologických zahrad. *Vesmír* **34(9)**: 299-300.
19. VESELOVSKÝ Z., 1955: Žluna šedá. *Vesmír* **34(4)**: 141.
20. HEJL F. & VESELOVSKÝ Z., 1955: Příspěvek k biologii kukačky obecné evropské. *Vesmír* **34(2)**: 68.
21. VESELOVSKÝ Z., 1956: Porody u savců a jejich péče o novorozená mláďata. *Vesmír* **35(6)**: 209-212.
22. VESELOVSKÝ Z., 1956: Recenze na knihu „Kleines Getier – Gross Gesehen“ od H. Blumenthala. *Vesmír* **35(5)**: 174.
23. VESELOVSKÝ Z., 1956: Recenze na knihu „Na lovu s kamerou“ od B. Dolina. *Vesmír* **35(3)**: 102.
24. VESELOVSKÝ Z., 1956: Recenze na knihu „Naši pěvci“ od J. Jirsíka. *Vesmír* **35(7)**: 246.
25. HELL P. & VESELOVSKÝ Z., 1956: Zriedkavý úlovok rároha veľkého. *Vesmír* **35(6)**: 212-213.
26. VESELOVSKÝ Z., 1959: Nové poznatky z biologie tučňáků. *Vesmír* **38(1)**: 29.
27. VESELOVSKÝ Z., 1960: Mezi slony, tygry a opicemi. *Vesmír* **39(3)**: 87.
28. VESELOVSKÝ Z., 1960: Mezinárodní symposium o koni Převalského. *Vesmír* **39(2)**: 56-58.
29. VESELOVSKÝ Z., 1960: "Nezajímavá" zvířata – poloopice. *Vesmír* **39(7)**: 217-218.
30. VESELOVSKÝ Z., 1960: Vědecká práce a zoologické zahrady. *Vesmír* **39(3)**: 84-87.
31. VESELOVSKÝ Z., 1962: Vzácná lovná zvěř - tetřívci a tetřevi. *Vesmír* **41(12)**: 354.
32. VESELOVSKÝ Z. & DOBRORUKA L. J., 1963: Africké přírodní rezervace, str. 332-343. Kapitola z publikace „Dvacáté století. Kniha o vědě, technice a kultuře 1963-64 (edice Československá společnost pro šíření politických a vědeckých znalostí, Orbis Praha, 389 str.).

33. VESELOVSKÝ Z., 1969: Operace nosorožec. *Vesmír* **48(3)**: 71-74.
34. VESELOVSKÝ Z., 1969: Ptáci a nástroje. *Vesmír* **48(9)**: 279.
35. VESELOVSKÝ Z., 1969: Recenze na knihu „Po stopách mořských oblud“ od B. Heuvelmans. *Vesmír* **48(6)**: 185.
36. VESELOVSKÝ Z., 1969: Recenze na knihu „Rok mezi gorilami“ od G. B. Schallera. *Vesmír* **48(8)**: 249.
37. VESELOVSKÝ Z., 1970: Napříč Austrálií I. *Vesmír* **49(5)**: 137-138.
38. VESELOVSKÝ Z., 1970: Napříč Austrálií II. *Vesmír* **49(6)**: 169-175.
39. VESELOVSKÝ Z., 1970: Napříč Austrálií III. *Vesmír* **49(7)**: 201-206.
40. VESELOVSKÝ Z., 1970: Napříč Austrálií IV. *Vesmír* **49(8)**: 240-244.
41. VESELOVSKÝ Z., 1970: Napříč Austrálií V. *Vesmír* **49(9)**: 274-279.
42. VESELOVSKÝ Z., 1970: Napříč Austrálií VI. *Vesmír* **49(10)**: 298-303.
43. VESELOVSKÝ Z., 1970: Napříč Austrálií VII. *Vesmír* **49(11)**: 339-342.
44. VESELOVSKÝ Z., 1970: Napříč Austrálií VIII. *Vesmír* **49(12)**: 362-366.
45. VESELOVSKÝ Z., 1970: Recenze na knihu „Gara jaka – příběh géparda“ od D. Varaday. *Vesmír* **49(3)**: 89.
46. VESELOVSKÝ Z., 1971: 40 let pražské zoologické zahrady. *Živa* **XIX(1)**: 37.
47. VESELOVSKÝ Z., 1971: Potřebuje Praha zoo?. *Vesmír* **50(7)**: 195-199.
48. VESELOVSKÝ Z., 1971: Recenze na knihu „Galapágy – Noemova archa v Tichém oceáně“ od I. Eibl-Eibesfeldta. *Vesmír* **50(11)**: 345.
49. VESELOVSKÝ Z., 1971: Recenze na knihu „Magie smyslů v říši zvířat“ od B. V. Dröschera. *Vesmír* **50(6)**: 183.
50. VESELOVSKÝ Z., 1971: Savci pražské zoo - vejcorodí, vačnatci. *Živa* **XIX(1)**: 38-39.
51. VESELOVSKÝ Z., 1972: Afrika neznámá. *Živa* **XX(1)**: 30-32.
52. VESELOVSKÝ Z., 1973: Pásovci – žijící fosilie. *Vesmír* **52(10)**: 308-311.
53. VESELOVSKÝ Z., 1973: Zahrada plná překvapení. *Svět práce* **33**, 15. srpna: 8.
54. VESELOVSKÝ Z., 1974: Hry zvířat. *Vesmír* **53(6)**: 178-182.
55. VESELOVSKÝ Z., 1974: Recenze na knihu „Nevinné bestie“ od J. a H. van Lawick-Godall. *Vesmír* **53(12)**: 368.
56. VESELOVSKÝ Z., 1974: Současná ochrana přírody v Indii. *Vesmír* **53(12)**: 360-365.

57. VESELOVSKÝ Z., 1975: Gepard – zvíře tajemné. *Vesmír* **54(8)**: 247-248.
58. VESELOVSKÝ Z., 1975: Přežije slon africký rok 2000? *Vesmír* **54(9)**: 285.
59. VESELOVSKÝ Z., 1976: Nejnebezpečnější zvíře Indie. *Lidé a země* **25(7)**: 299-301.
60. VESELOVSKÝ Z., 1976: Zoologické zahrady a jejich budoucnost. *Živa* **XXV(5)**: 162-165.
61. VESELOVSKÝ Z., 1981: K čemu potřebujeme zoo. *Vesmír* **60(9)**: 265-268.
62. VESELOVSKÝ Z., 1981: Zoologické zahrady a jejich současné poslání. *Živa* **XXIX(3)**: 84-87.
63. VESELOVSKÝ Z., 1983: Škodné zmar. *Vesmír* **62(11)**: 344-345.
64. VESELOVSKÝ Z., 1985: Čemu se musí živočich učít. *Vesmír* **64(4)**: 213-217.
65. VESELOVSKÝ Z., 1985: Jak pochopit chování zvířat. *Vesmír* **64(2)**: 104-106.
66. VESELOVSKÝ Z., 1985: Jak zvířata komunikují. *Vesmír* **64(9)**: 523-526.
67. VESELOVSKÝ Z., 1985: Kdy a jak se zvířata učí? (1. díl). *Vesmír* **64(5)**: 274-276.
68. VESELOVSKÝ Z., 1985: Kdy a jak se zvířata učí? (2. díl). *Vesmír* **64(6)**: 338-344.
69. VESELOVSKÝ Z., 1985: Kdy a jak se zvířata učí? (3. díl). *Vesmír* **64(7)**: 394-397.
70. VESELOVSKÝ Z., 1985: Kdy a jak se zvířata učí? (4. díl). *Vesmír* **64(8)**: 452-455.
71. VESELOVSKÝ Z., 1985: Konfliktní chování a co z něho pochází. *Vesmír* **64(3)**: 158-164.
72. VESELOVSKÝ Z., 1985: Sociobiologie I. *Vesmír* **64(10)**: 567-570.
73. VESELOVSKÝ Z., 1985: Sociobiologie II. *Vesmír* **64(11)**: 629-632.
74. VESELOVSKÝ Z., 1985: Sociobiologie III. *Vesmír* **64(12)**: 689-694.
75. VESELOVSKÝ Z., 1985: Úkoly, metody a cíle etologie. *Vesmír* **64(1)**: 30-32.
76. VESELOVSKÝ Z., 1986: Chování a hnízdní biologie čáji chocholaté I. *Živa* **XXXIV(4)**: 154-155.
77. VESELOVSKÝ Z., 1986: Chování a hnízdní biologie čáji chocholaté II. *Živa* **XXXIV(5)**: 191-194.
78. VESELOVSKÝ Z., 1986: Péče o potomstvo - rodičovské chování. *Vesmír* **65(2)**: 92-95.
79. VESELOVSKÝ Z., 1986: Sexuální chování zvířat. *Vesmír* **65(1)**: 33-35.
80. VESELOVSKÝ Z., 1987: Problémy záchrany vyhynutím ohrožených druhů zvířat v zoologických zahradách. *Živa* **XXXV(4)**: 159.

81. VESELOVSKÝ Z., 1987: Vzpomínky na prof. Bernharda Grzimka. *Vesmír* **66(12)**: 700-701.
82. VESELOVSKÝ Z., 1988: Recenze na knihu „Ekologie savců“ od P. Vlasáka. *Vesmír* **67(2)**: 95.
83. VESELOVSKÝ Z., 1989: Koho jsem si opravdu vážil: Konrád Lorenz. *Vesmír* **68(9)**: 498-505.
84. VESELOVSKÝ Z., 1989: Konrád Lorenz a vývoj etologie. *Živa* **XXVII(4)**: 189-191.
85. VESELOVSKÝ Z., 1989: O práci a úkolech zoologických zahrad. Zachráníme je, když.... *Haló sobota*, 4. února: 5.
86. VESELOVSKÝ Z., 1990: Budoucnost zvířat. *Vesmír* **69(6)**: 305-308.
87. VESELOVSKÝ Z., 1990: Karel Čapek - zakladatel etologie? *Vesmír* **69(7)**: 410-411.
88. VESELOVSKÝ Z., 1991: Recenze na knihu „Osm smrtelných hříchů“ od K. Lorenze. *Živa* **XXXIX(4)**: 189.
89. VESELOVSKÝ Z., 1993: Zoologické zahrady v minulosti. *Vesmír* **72(9)**: 525..
90. VESELOVSKÝ Z., 1994: Etologie člověka a živočichů. *Živa* **XLII(4)**: 187-189.
91. VESELOVSKÝ Z., 1994: Několik slov na úvod *Ptačí svět* **1(1)**: 2.
92. VESELOVSKÝ Z., 1994: Zoolog musí být i fotograf. *Fotografie magazín* **11**: 26-31.
93. VESELOVSKÝ Z., 1995: Námluvy a manželská věrnost. *Živa* **XLIII(3)**: 131-133.
94. VESELOVSKÝ Z., 1995: O politikaření zvířat. *Živa* **XLIII(4)**: 180-182.
95. VESELOVSKÝ Z., 1995: Pohlaví v živočišné říši. *MF Dnes* **51**, 21.prosince: 25.
96. VESELOVSKÝ Z., 1995: Sladký čas namlouvání. *Magazín T 95* **(5)**: 44-47.
97. VESELOVSKÝ Z., 1995: Úvodem. *Ptačí svět* **11(2)**: 1.
98. VESELOVSKÝ Z., 1995: Úvodem či díky za *Ptačí svět*. *Ptačí svět* **2(4)**: 1.
99. VESELOVSKÝ Z., 1996: Sex tisíckrát jinak. *MF Dnes* **21**, 23. května: 34-35.
100. VESELOVSKÝ Z., 1996: Vzájemné zabíjení? Nikoliv? *Technický magazín* **(9)**: 42-45.
101. VESELOVSKÝ Z., 1998: Recenze na knihu „Atlas sémantických gest“ od Z. Kleina. *Živa* **XLVI(3)**: XXXIX.
102. VESELOVSKÝ Z., 1998: Recenze na knihu „Etologie člověka“ od S. Fraňkové a Z. Kleina. *Živa* **XLVI(3)**: XXXIX.

103. VESELOVSKÝ Z., 1998: Vydří život. *Vesmír* **77(1)**: 689-690.
104. VESELOVSKÝ Z., 1999: Jaké poslání mají zoologické zahrady. *Živa* **XLVII(1)**: 46-48.
105. VESELOVSKÝ Z., 2000: Šimpanzí kultury. *Vesmír* **79(2)**: 80-81.
106. VESELOVSKÝ Z., 2001: Naučme se od zvířat něco užitečného. *Vesmír* **80(12)**: 677-682.
107. VESELOVSKÝ Z., 2002: Podivuhodní savci Austrálie 1. *Vesmír* **81(1)**: 36-41.
108. VESELOVSKÝ Z., 2002: Podivuhodní savci Austrálie 2. *Vesmír* **81 (2)**: 76-78.
109. VESELOVSKÝ Z., 2002: Podivuhodní savci Austrálie 3. *Vesmír* **81 (3)**: 144-146.
110. VESELOVSKÝ Z., 2002: Podivuhodní savci Austrálie 4. *Vesmír* **81 (4)**: 196-199.
111. VESELOVSKÝ Z., 2002: Podivuhodní savci Austrálie 5. *Vesmír* **81 (5)**: 263-264.
112. VESELOVSKÝ Z., 2002: Podivuhodní savci Austrálie 6. *Vesmír* **81 (6)**: 326-329.
113. VESELOVSKÝ Z., 2002: Podivuhodní savci Austrálie 7. *Vesmír* **81 (7)**: 386-387.
114. VESELOVSKÝ Z., 2002: Podivuhodní savci Austrálie 8. *Vesmír* **81(8)**: 456-459.
115. VESELOVSKÝ Z., 2002: Podivuhodní savci Austrálie 9. *Vesmír* **81(9)**: 516-521.
116. VESELOVSKÝ Z., 2002: Recenze na knihu „Historie obratlovců – evoluce, fylogeneze, systém“ od Z. Ročka. *Živa* **L(6)**: LXXXVII.
117. VESELOVSKÝ Z., 2003: Pražští ptáci. *Vesmír* **82(10)**: 594-595.
118. VESELOVSKÝ Z., 2004: Kdo byl Konrad Lorenz. *Vesmír* **83(2)**: 76-77.

O prof. Veselovském... rozhovory, jubilea, memoáry, popř. recenze jeho knih

Panu profesorovi je děkováno v detektivce odehrávající se v pražské zoo: Osamělý mrtvý muž (VÁCLAV ERBEN, Československý spisovatel Praha, edice Spirála, 264 str., 1975). Ostatně je zcela mimo diskusi, že pan profesor byl očividnou předlohou pro literárního ředitele zoo doktora Zbyňka Velenínského.

- KOCEK B., 1961: Zoo před radnicí. *Svět v obrazech* **17(24)**, 10. června: 14-15.
- ANONYMUS, 1974: Dinny's Roving Eye. *Dinny's Digest* (vydáváné Calgary Zoological Society) **2(8)**: 10-11.
- FELIX J., 1994: Profesor Zdeněk Veselovský pětadesátníkem. *Gazella* **21**: 121-130.
- NAVRÁTILOVÁ L., 1995: Vždyť jsou to jen zvířata. *Magazín T95* **(8)**: 20-21.
- ANONYMUS(?), 1997: Zdeněk Veselovský - rozhovor. *Mladý svět* **(47)**: 4 str.
- FRANZLOVÁ O., 1998: Vyslanec zvířat mezi lidmi. *Magazín Práva*, 31. říjen: 32-34.

- FRYNTA D. & VANĚK S., 1998: Zdeněk Veselovský „Popis nestačí, musíš se ptát proč“. *Vesmír* **77(12)**: 690-691.
- NĚMEČEK L., 2000: Zdeněk Veselovský – „Zvřátá dokážou vždycky překvapit“. *Hobby magazín*, (32): 4-5.
- KEBERTOVÁ O., 2002: Jak si užít (se Zdeňkem Veselovským) pět kontinentů (a jeden navíc). *Šťastný Jim* (7), 11. února: 46-49.
- BOBŮRKOVÁ E., 2003: Vyslanec zvířat Zdeněk Veselovský. *MF Dnes*, 21. července.
- BRANDL Z., 2003: Profesor Zdeněk Veselovský pětasedmdesátníkem. *Meridian* (12): 21-22.
- VRTIŠKA O., 2003: Zdeněk Veselovský „Babička mě měla za blázna“. *ABC* (13): (<http://www.iabc.cz/scripts/detail.php?id=5104>).
- HORÁČEK I. & FRYNTA D., 2003: Prof. RNDr. Zdeněk Veselovský DrSc. – 75 let. *Lynx* **34**: 229-232.
- KŮS E., 2004: Profesor Zdeněk Veselovský pětasedmdesátníkem. *Gazella* **31**: 81-86.
- BUMBOVÁ H., 2005: Zdeněk Veselovský „Zvřátá nás udržují ve skromnosti“. *Jihočeská univerzita* (2): 49-51.
- PETERKA R., 2005. Zdeněk Veselovský „Je hezké, když vás budí hroši“. *Pražská pětka - Zpravodaj Prahy 5* (10): (<http://www.prazskapetka.cz/node/4174>).
- RUBÁČ M., 2005(?): Zdeněk Veselovský „Zvřátá mě nikdy neklamala“. *Květy* ? : 64.
- ANONYMUS (?), 2006: 35. narozeniny Kámy. *MF Dnes*, 28. června.
- ANONYMUS(?), 2006: 75 let pražské zoo. *Trojský koník VIII(1)*: 8-9.
- VĚTVIČKA I., 2006: Zdeněk Veselovský „Jsem vděčný lidem i zvířatům“. *Lidové Noviny*, 1. prosince: (http://www.lidovky.cz/jsem-vdecny-lidem-i-zviratum-dgt-/ln_rozhovory.asp?c=A061201_091204_ln_rozhovory_vvr).
- FRYNTA D., 2007: Zdeněk Veselovský (26.8. 1928 - 24.11. 2006). *Vesmír* **86(1)**: 16-17.
- GRUBHOFFER L., 2007: Sazení památečných lip na památku profesorů Zdeňka Veselovského a Milana Straškraby. *Jihočeská univerzita* (2): 48.
- HANÁK V., 2007: Za profesorem Zdeňkem Veselovským. *Ptačí svět* (1): 10.
- HANÁK V., 2007: Za Zdeňkem Veselovským – vzpomínky generačního druhu. *Živa LV(1)*: VI-VII.
- KŮS E., 2007: Sbohem pane profesore... *Gazella* **34**: 99-111.
- KŮS E., 2007: Zoolog v zoologické zahradě. Ohlédnutí za prací Zdeňka Veselovského. *Živa LV(1)*: 36-38.
- PLESNÍK J., 2007: Několik životů Zdeňka Veselovského. *Ochrana přírody* **62(1)**: 31.
- ROBOVSKÝ J., 2007: Ohlédnutí za vzpomínkovým seminářem věnovaným prof. Zdeňku Veselovskému. *Jihočeská univerzita* (1): 31.
- BRANDL P. & ŠIMEK J., 2007: Za profesorem Zdeňkem Veselovským. *Ptačí svět* (1): 10.

ŠEBESTIANOVÁ Š. & ŠEBESTIAN J., 2007: Za profesorem Zdeňkem Veselovským. *Ptačí svět* (1): ANONYMUS, 2008: Vyslanec říše zvířat. *Pražská pětka – Zpravodaj Prahy* 5 (12): (<http://www.prazskapetka.cz/node/5096>).

KUBERNÁTOVÁ I., ? : Zahrada zvířat, zahrada lidí. *Praha* 88 12: ?

Recenze

PŘÍHORA A., 1956: Recenze na knihu „Myslivec hospodaří na vodě“ od Z. Veselovského. *Živa* IV(5): 200.

BOUCHNER M., 1961: Recenze na knihu „Světlem zvířat, díl I. Savci“ od J. Hanzáka a Z. Veselovského. *Živa* IX(3): 120.

KOKEŠ O., 1965: Recenze na knihu „Praobyčejná zvířata“ od Z. Veselovského. *Živa* XIII(1): 40.

MAHELKA B., 1970: Recenze na knihu „Výlet do třetihor“ od Z. Veselovského. *Živa* XVIII(6): 239.

ČERNÝ K., 1975: Recenze na knihu „Vždyť jsou to jen zvířata“ od Z. Veselovského. *Živa* XXIII(6): 240.

MAHELKA B., 1977: Recenze na knihu „Sloni a jejich příbuzní“ od Z. Veselovského. *Živa* XXV(6): 240.

ORLÍKOVÁ Š., 1992: Recenze na knihu „Chováme se jako zvířata?“ od Z. Veselovského. *Živa* XXXX(5): 238.

–OR–, 1996: Recenze na knihu „Dobytí Troje“ od Z. Veselovského. *Živa* XLIV(1): IV.

KLEIN Z., 2000: Recenze na knihu „Člověk a zvíře“ od Z. Veselovského. *Živa* XLVIII(2): XXVII.

BEJČEK V., 2002: Recenze na knihu „Obecná ornitologie“ od Z. Veselovského. *Živa* XLIX(3): XLVI-XLVII.

BEJČEK V., 2005: Recenze na knihu „Etologie“ od Z. Veselovského. *Živa* LII(6): LXXVIII.

Životopisná data prof. Zdeňka Veselovského

Narozen 26. 8. 1928 v Jaroměři

Vzdělání:

1947 – 1952 Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, Praha, diplomová práce: Comparison of two tribes of Anseriformes: Anatini and Aythini.

1965 – Csc (=PhD) doktorská práce: Biology and Ethology of Cape Barren Goose (*Cereopsis novaehollandiae*). Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, Praha

1973- Assoc. Prof., obhajovaná práce: Biology and ethology of north -australian Bowerbirds (Ptilonorhynchidae), Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, Praha

1981 – Professor Zoologie, habilitační práce: Postembryonic development of Anseriformes, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, Praha

1988 - DrSc. –obhajovaná práce: Morphology and ethology of the tribe Tadornini, Akademie Věd, Ústav zoologie obratlovců, Brno

Odborná činnost

1951 – 1959 přednášející asistent a výzkumník na katedře zoologie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, Praha

1959 – 1988 ředitel pražské zoologické zahrady, vedoucí oddělení etologie na Fyziologickém ústavu Akademie věd a přednášející na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy, Praha

1959 – 2000 externí přednášející na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy, Praha

1964 sekretář IUDZG (Mezinárodní unie ředitelů zoologických zahrad)

1967 – 1971 víceprezident IUDZG

1971 – 1978 prezident IUDZG

1964 – 2006 volený člen Species Survival Commission při IUCN - Captive Breeding Specialist Groupe

1965 – 1971 odborná spolupráce s Ústavem pro fyziologii chování Max-Planckova institutu v Seewiesenu (Institut für Verhaltensphysiologie, Max Planck G. Seewiesen) u Konrada Lorenze

1965, 1968, 1970 Spolupráce na výzkumu národního parku Kaziranga (Assam, Indie)
1969 pozvaný výzkumník ornitologický a antropologický výzkum v Arnhem Lnad
(Australia) podpořeno Smithsonian Institute, Washington D.C.
1985 pozvaný výzkumník - ornitologický výzkum Llanos a horního Orinoka, Zoologická
zahrad a zoologická společnost v Karakas, Venezuela
1969 – 1989 předseda Československé ornitologické společnosti
1977 – 1987 místopředseda Československé zoologické společnosti Akademie Věd
1978 čestný člen České a Slovenské etologické společnosti
1980 čestný člen Československé ornitologické společnosti
1989 čestný člen Mezinárodní unie ředitelů zoologických zahrad
1989 – 1992 vedoucí výzkumu na Fyziologickém ústavu Akademie věd, Praha
1992 – 1993 vedoucí výzkumu na dnešním Ústav pro výzkum obratlovců AV, Brno
1990 volený člen evropské akademie věd a umění
1993 – 2006 profesor zoologie na Biologické fakultě Jihočeské univerzity, České
Budějovice
1992 předseda České nadace pro vydru, Třeboň

Zemřel 24. 11. 2006 v Praze

(upraveno podle podkladů profesora Z. Veselovského)

Autorem fotografie na úvodní straně je A. Pospěch.

Zprávy ČSEtS zvláštní číslo, listopad 2008. Vydává Česká a Slovenská etologická společnost jako neprodejný bulletin pro členy ČSEtS. Texty neprošly jazykovou úpravou. Příspěvky zasílejte na adresu: CaSetolspol@gmail.com